

27785

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**DOLMABAHÇE SARAY-MÜZESİNDE
SERGİLEME ve TANITIM SORUNLARININ
İRDELENMESİ ve ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK
BAĞLAMINDA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

**MÜZECİLİK
YÜKSEK LİSANS BİTİRME TEZİ
Hatice (SAĞLIK) ADANIR**

TEZ DANIŞMANI: Öğr.Gör. Sedat GÖKSU

**F.A. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

ÖZET

1. GİRİŞ	1
2. SARAY - MÜZE KAVRAMI	2
2.1. SARAY - MÜZELERE YURT DIŞINDAN ÖRNEKLER	2
2.2. İSTANBUL'DAN SARAY-MÜZE ÖRNEKLERİ	3
3. DOLMABAĞÇE SARAY MÜZESİ	9
3.1. SARAYIN İSTANBUL İÇİNDEKİ YERİ	9
3.2. BAĞLI OLDUĞU KURUM	9
3.3. MÜZE HALİNE GELİŞİ	10
3.4. MİMARİSİ VE PLANLAMASI	11
3.5. DOLMABAĞÇE SARAY-MÜZESİ KOLEKSİYONLARI	16
3.5.1. SARAYDAN DEVREDİLMİŞ KOLEKSİYONLAR	16
3.5.1.1. Mobilya Koleksiyonu	16
3.5.1.2. Resim Koleksiyonu	17
3.5.1.3. Halı Koleksiyonu	18
3.5.1.4. Cam ve Kristal Koleksiyonu	18
3.5.1.5. Saat Koleksiyonu	19
3.5.1.6. Diğer Koleksiyonlar	19
3.5.2. SARAYA DIŞARIDAN GELEN ESERLER	19
3.5.2.1. Hediye Olarak Gelen Eserler	19

3.5.2.2. Resmi Kararlarla Saraya Devredilmiş Eserler	19
3.5.2.3. Saraya Ait Olup Şu Anda Sarayda Olmayan Eserler	20
3.5.3. DOLMABAĞÇE SARAY-MÜZESİ KOLEKSİYONLARININ DÖKÜMÜ	20
3.6. DOLMABAĞÇE SARAY-MÜZESİNDE KORUMA DURUMU	21
3.6.1. STRÜKTÜREL SORUNLARIN DENETİMİ	21
3.6.1.1. Doğal Etkenlerin Denetimi	21
3.6.1.2. Fiziksel Etkenlerin Denetimi	21
3.6.2. ÇEVRESEL KOŞULLARIN DENETİMİ	22
3.6.2.1. Isı ve Nem Denetimi	22
3.6.2.2. Işık Kaynaklarının Denetimi	23
3.6.2.3. Hava Kirliliğinin Denetimi	23
3.6.2.4. Biyolojik Etkenlerin Denetimi	24
3.6.3. İNSANDAN KAYNAKLANAN SORUNLARIN DENETİMİ	24
3.7. DOLMABAĞÇE SARAY-MÜZESİNDE SERGİLEME	24
3.7.1. SERGİLEME TİPLERİ	24
3.7.2. SERGİLEME ALANLARI	25
3.7.3. REHBERLİ GEZİ YOLU	25
3.8. DOLMABAĞÇE SARAY-MÜZESİNDE BİLGİLENDİRME VE TANITIM ETKİNLİKLERİ	25
3.8.1. SÖZLÜ BİLGİLENDİRME	25

3.8.2. YAZILI BİLGİLENDİRME	25
3.8.3. AUDIO - VISUAL BİLGİLENDİRME	26
3.8.4. İLETİŞİM ARAÇLARI İLE TANITIM	26
3.8.5. KATALOG - BROŞÜR - BİLGİ PANOLARI VE ETİKET İLE TANITIM	26
3.8.6. KONFERANS DİZİLERİ VE GÖRSEL MALZEME İLE TANITIM	27
3.8.7. ORTA ÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİ İLE BAĞLANTILI EĞİTSEL SEMİNERLER İLE TANITIM	27
4. DOLMABAHÇE SARAY-MÜZESİNDE SERGİLEME VE TANITIM SORUNLARININ ANKET ARACILIĞIYLA İRDELENMESİ	28
4.1. ANKETİN AMACI	28
4.2. ANKETİN İÇERİĞİ VE KAPSAMI	28
4.3. ANKET FORMLARI	29
4.4. ANKETİN DEĞERLENDİRİLMESİ	39
5. DOLMABAHÇE SARAY-MÜZESİ SORUNLARINA ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK BAĞLAMINDA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	64
5.1. KORUMA ÖNERİLERİ	64
5.2. SERGİLEME ÖNERİLERİ	65
5.3. BİLGİLENDİRME ÖNERİLERİ	67
5.4. TANITIM ÖNERİLERİ	67
6. SONUÇ	70

-BİBLİOGRAFYA

-SÖZLÜK

-RESİMLER

-ÖZGEÇMİŞ

ÖNSÖZ

Kültürel mirasımızı barındıran müzelerin önemi büyüktür. Müzecilik bilimi ışığında bu konuda Türkiye müzelerinin ve saray-müzelerinin yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Geleneksel ve tutucu yaklaşımların yerini çağdaş ve yenilikçi yaklaşımların alma zamanı gelmiştir. Her geçen gün yanlış uygulamalar ve ihmaller nedeniyle ömürleri kısalan eserlerin korunması ve uygun ortamlarda, uygun metodlarla sergilenmesi gereklidir. Aksi halde bizden sonraki kuşaklara görece fazla birşey kalmayacaktır.

Bu araştırmada saray olarak inşa edilmiş fakat günümüzde müze olarak kullanılan yapıların sergileme ve tanıtım sorunları, İstanbul'daki saray-müzelerin en büyüğü olan Dolmabahçe Saray - Müzesi örneği üzerinde incelenmiştir. Bunun dışında kalan diğer saray ve köşkler de aynı koşullara sahiptir. Dolayısıyla aynı çözümlere ve önerilere ihtiyaçları vardır.

Araştırma sırasında ziyaretçilerin de fikrine başvurulmuş ve bir anket düzenlenmiştir. Bu araştırma ile yapıldıkları dönemin toplumsal ve kültürel tüm izlerini taşıyan Milli Saraylar'ın sergileme ve tanıtım konularının Müzeloji açısından tekrar gözden geçirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmayı yürütürken bana danışmanlık yapan hocalarım Öğretim Görevlisi Sn. Sedat GÖKSU'ya ve Sn. Doç. Dr. Tomur ATAGÖK'e teşekkürü bir borç bilirim.

Dolmabahçe Sarayı'ndaki çalışmalarım sırasında değerli görüşlerine başvurduğum Sn. Prof. Metin SÖZEN'e, her türlü yazışma izin ve anket çalışmaları sırasında bana yardımcı olan Sn. İhsan YÜCEL'e ve Sn.Sema ÖNER'e teşekkür ederim.

Ayrıca bana her zaman destek olan ve tezimin yazım işlerini gerçekleştiren eşim Aykut ADANIR'a ve arkadaşım İnanç ERDOĞAN'a burada bir kez daha teşekkür ederim.

Hatice (SAĞLIK) ADANIR
Eylül,1993

ÖZET

Tez çalışmasının ilk bölümünde saray - müze kavramı üzerinde durulmuş, yurt dışından birkaç örnek verilerek İstanbul'daki saray - müzeler ele alınmıştır.

İkinci bölümde ise Dolmabahçe Saray - Müze'sinin bağlı olduğu kurum, yeri, müze haline gelişi, planı ve bina hakkında bilgi verildikten sonra sarayın sahip olduğu koleksiyonlara yer verilmiştir. Türlerine göre sınıflandırılmış eserler hakkında bilgiler verilirken fotoğraflarla da konu pekiştirilmiştir.

Sergileme bölümünde plan üzerinde rehberli gezi işaretlenerek gösterilmiştir. Ziyaretçilere yazılı sözlü bilgilendirme konusunda neler sunulduğu incelenmiş gerek kitle iletişim araçları gerek yazılı kaynaklar ve gerekse konferans dizileri ile kamuoyunda tanıtım etkinliklerinin ne ölçüde yapıldığı saptanmıştır.

Binanın strüktürel durumu dikkate alınarak çevresel koşulların denetimi için neler yapıldığı incelenmiş, dolayısıyla buraya kadar olan bölümde sarayın var olan koşulları ele alınmıştır. Bu sorunların daha detaylı anlaşılıp önlemler alınmasına yardımcı olacağından ziyaretçilerin düşüncesine başvurulmuş ve bir anket düzenlenmiştir.

Amacı, içeriği ve kapsamı ile ziyaretçinin de konuya iyice yaklaştırıldığı bu anket, sonuçları değerlendirildikten sonra öneriler için yararlanılmıştır.

Sonuç olarak tarihi binaların müze olarak kullanılmaları söz konusu ise bu binalarda müzecilik ilkelerinin olabildiğince uygulanmasının zorunluluğu dile getirilmiştir. Eserler için uygun ortam sağlanamıyorsa onların daha sağlıklı koşullarda sergilenmeleri ve modern müzecilik bağlamında binanın koşullarının düzeltilmesinin gerekliliği anlatılmıştır.

1. GİRİŞ

Bu çalışmada Dolmabahçe Saray - Müze'sinin sergileme ve tanıtım sorunlarının irdelenmesi ve çağdaş müzecilik bağlamında çözüm önerileri konu olarak ele alınmıştır.

İstanbul'daki saray - müzelerle sınırlı tutulan araştırmada Topkapı Saray - Müzesi ele alınmamıştır. Bunun nedeni Topkapı Saray - Müze'sinde tamamen vitrin içi sergileme yapılmasıdır.

Müzeler içlerindeki eserlerle varolduklarına ve bu eserleri gelecek kuşaklara ulaştırmakla görevli kurumlar olduklarına göre herşeyden önce bu eserlerin müze binası olarak inşa edilmiş yerlerde sergilenmesi gerekmektedir. Aksi halde tarihi binaların yarattığı olumsuz koşullar nedeniyle içlerinde bulunan eserler de zamanla yok olmaya mahkum olacaklardır. Böylelikle bina sorunu ile birlikte sergileme konusu özellikle saray-müzelerde bir sorun olarak sürekliliğini koruyacaktır.

Topkapı Saray - Müzesi dışında İstanbul'daki saray - müzeler'de sergileme şekli "tefriş" denilen yani padişah'tan kaldığı gibi" diye açabileceğimiz bir sergileme türüdür. Bunu bir yere kadar anlamak mümkündür. Fakat eserler günden güne bu amaç doğrultusunda yıpranmaktadır. Pek çok değişik eser bir arada binanın yapıldığı günden itibaren aynı koşullarda sergilenmektedir. Binanın da getirdiği dezavantajlar düşünülürse, eserlerin bundan zarar gördüğü ortadadır. Oysa bugün müzecilik bilimi ilerlemiştir. Hangi malzemenin hangi koşullarda daha uzun yaşatılacağı bilinmektedir. Buna rağmen orijinalinde olduğu gibi sergilemenin tartışmaya açılması gerekmektedir.

Bu çalışmada sergileme ve tanıtım sorunlarına paralel olarak koruma konusu da ele alınmış ve öneriler sunulmuştur.

2. SARAY - MÜZE KAVRAMI

Saray " hükümdar yada üst düzey yöneticiler için yapılmış büyük konut " anlamına gelmektedir.(1) Saray - müze ise bu hükümdar konutlarının müze işlevini üstlenmeler ile ortaya çıkmıştır. "Saray-Müzeleri önceden saray olarak inşa edilmiş ama günümüzde müze olarak halka açılmış yerlerdir " diye açıklayabiliriz.(2)

"Halifeliğin kaldırılması ve 3 Mart 1924 gün ve 431 yasa ile saray, kasır ve köşkler milletin malı haline gelmiş ve malzemelerin tespiti yapılarak defterlere geçirilmiştir." (3)

2.1. SARAY - MÜZELERE YURT DIŞINDAN ÖRNEKLER

Yurt dışından verilebilecek ilk örnek Fransa'daki Louvre Müzesi'dir. 1793 yılında 16.Louis'in sarayındaki ve diğer saraylardan toplanan eserlerle kurulmuş olan Louvre bu anlamda tüm Avrupa ülkelerindeki müzelerin öncüsü sayılmaktadır.

Fransa'dan bir diğer saray - müze örneği ise Versailles'dir. 1789 Fransız ihtilali ile saray tamamen bakımsız halde kalmış, 1837 yılında Kral Louis Philippe burayı bir müze haline dönüştürmüştür. (4)

Luxemburg'daki Luxemburg Müzesi de bir saray-müze örneğidir. Kraliçe Marie Medicis adına 1615-1620 tarihleri arasında inşa edilmiştir.(5)

(1) SÖZEN, Metin - TANYELİ, Uğur ;Sanat Kavram ve Terimleri sözlüğü s.210

(2) SÖZEN, Metin ile görüşme 30/7/1993

(3) ÖNER, Sema ;"Milli Saraylardaki Malzemenin Değerlendirilmesi ve Kültür Ortamına Katkısı", Milli Saraylar Sempozyumu-Bildiriler,s.167

(4) ÖZER, Filiz ; "Sarayların İç Mekanlarının Sergi Mekanları Olarak Kullanılması ve Versailles Sarayı Örneği", Milli Saraylar Sempozyumu-Bildiriler,s.205

(5) ŞAPOLYO, Enver Behnan ; Müzeler Tarihi, s.54

2.2. İSTANBUL'DAN SARAY - MÜZE ÖRNEKLERİ

Beylerbeyi Sarayı

İstanbul'da, Anadolu yakasında, Beylerbeyi semtinde, Birinci Boğaz Köprüsünün ayaklarının hemen yakınında yer almaktadır. Önceden yerinde set bahçelerinin yer aldığı saray ve bu bölge adını III. Sultan Murat'ın (1574 - 1595) Rumeli Beylerbeyi olan Mehmet Paşa adına yaptırılan yalisından alır.

Çeşitli dönemlerde bölgedeki yapılaşma devam etmiş daha sonra II. Mahmut (1808 - 1839) 1829 yılında burada bir ahşap saray yaptırmıştır. Bu ahşap saray 1851 yılında bir yangın tehlikesi geçirmiş, Sultan Abdülaziz (1861 - 1876) tarafından yıktırılmış ve yerine yine aynı padişah tarafından Mimar Sarkis Balyan'a 1861 ile 1865 yılları arasında bugünkü Beylerbeyi Sarayı yaptırılmıştır.

Batı ve doğu üsluplarıyla kaynaştırılan Beylerbeyi Sarayı Mabeyn ve Harem bölümleri ile tipik Türk Evi plan özelliklerini gösterir. Gerek deniz gerekse yan cephelerin orta bölümleri dışarıya doğru özellikle taşırılmış ayrıca üçlü bir düzenlemeyle hareketlendirilmiştir. Yapının çatısı üstten bütün cephe kenarlarını dolaşan bir korkulukla gözden saklanmıştır. Bodrum ile birlikte üç katlı olarak inşa edilen yapının birinci ve ikinci katları arasında yer alan silme, dikdörtgen ve kemerli pencereler cepheye değişik bir görünüm kazandırmıştır. Bu cephelerin aralarında ve duvar köşelerinde tek ve çift sütunlar bulunmaktadır. Yapının her iki katında toplam altı salon, büyüklü, küçüklü 25 odayla, tuvalet ve banyolar bulunmaktadır. Sarayda kullanılan kumaşlar Hereke'de dokunmuş, odalar kullanım amaçlarına göre değişik biçimlerde döşenmiştir.

Ana yapının ön tarafında, rıhtımın biraz gerisinde sarayın bahçe cephesi boyunca üzerinde kör pencereler ve dikdörtgen nişler açılmış bir duvar uzanmaktadır. Bu duvarın her iki ucunda biri Harem, diğeri Mabeyn Köşkü adını taşıyan birer küçük yapı yer almaktadır. Bu yapıların çatıları çadır biçimli çatılarla örtülüdür.

Ana yapının arka tarafında Set Bahçeleri yer almaktadır. Birbirlerine rampalar ile bağlı bu Set Bahçeleri'nin en üst bölümünde Sarı Köşk ve Mermer Köşk adlarında iki yapı bulunmaktadır. Yapım

tarihleri konusunda kesin bilgilere sahip olamadığımız Sarı Köşk adını bu cephesindeki renginden , yüzü mermerle kaplı Mermer Köşk ise sofasındaki mermer havuzundan almıştır. Bu iki köşkün önünde 80x30 metre boyutlarında bir havuz bulunmaktadır. Bu havuzun Boğaz köprüsü ayağına bakan tarafında ise sultanın saray atlarının bakımı için yaptırılmış Ahır Köşk'ü yer almaktadır. Bütün bu yapılar Beylerbeyi Sarayı yapılar topluluğundan günümüze ulaşan birimlerdir.

Boğaziçi Köprüsünün yapımı sırasında önceleri Deniz Astsubay Okulu kullanımında iken Musahiban, Bendegan ve Agavat Daireleri yıkılmıştır. Geyiklik Bahçesinin tümü Karayollarına verilmiştir. Köprünün bilet gişeleri bu alan üstüne kurulmuştur. Mutfak binaları ise Milli Eğitim Bakanlığına devredilmiş günümüzde ise orta okul olarak kullanılmaktadır. (1)

1984 yılında yapılan Milli Saraylar Sempozyumu ardından Set Bahçeleri, Mermer Köşk, Ahır Köşk ve Sarı Köşk 5 Temmuz 1985 'te ziyarete açılmıştır.

Yıldız Sarayı / Şale

Büyük bir koruyla çevrili olan Yıldız Sarayı daha önceleri sebze bostanlarının bulunduğu bir yer iken ilk yapılaşmayı Sultan III. Selim (1789-1807) başlatmıştır. Burada ilk yapılan köşk Sultan III. Selim'in (1789-1807) annesi Mihrişah Sultan için yaptırılan köşk olmuştur. "Yıldız adı ise Sultan II. Mahmut'un (1808 -1839) yılında yaptığı köşkle ortaya çıkmıştır." (2)

Sultan Abdülmecit (1839 - 1876) döneminde burada bulunan bazı yapılar yıktırılmıştır. Sultan Abdülaziz (1861 - -1876) döneminde yapılan Büyük Mabeyn, Malta, Çadır Köşkleri ve Çit Kasrı ile bugünkü görünüm oluşmaya başlamış, Sultan II. Abdülhamit'in (1876 - 1909) tahta çıkması ve kısa süre içinde buraya yerleşmesi ile yeni yapılar eklenmiş ve saray böylece bugünkü kimliğini kazanmıştır.

(1) MEREY, Lemi Şevket ;"Boğaziçi'ndeki Milli Saraylarımızın Strüktürel Koruma Problemleri", Milli Saraylar Sempozyumu-Bildiriler s.261

(2) SÖZEN, Metin ; Devletin Evi Saray s.196

Türk Saray yapıları içinde en son örneği oluşturan Yıldız Sarayı, yüksek duvarlarla çevrili olup, ana mekanlar üç avlunun çevresinde sıralanmışlardır. Birinci avluda Büyük Mabeyn, Çit Kasrı, Yaveran Dairesi ve Silahhane yapıları, ikinci avluda Harem yapıları, Tiyatro ve Gedikli Cariyeler Dairesi, üçüncü avluda ise Şale ve Merasim Köşkleri bulunmaktadır. Bu ana yapıları çevreleyen duvarın dışında girişte Hamidiye Camisi, Saat Kulesi , Kiler-i Humayun ve Agavat Dairesi yer almaktadır. Malta ve Çadır Köşkleri bugün İstanbul Belediyesine ait olan koruluk içinde kalmışlardır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Dolmabahçe Sarayı' ndan sonra bir bütün olarak tasarlanmamış ve zaman içinde ilaveler yapılmış yapılar topluluğu olan Yıldız Sarayı uzun bir zaman diliminde gerçekleştirilmiş, fakat saraydan çok soyluların yaşadıkları Osmanlı mimarisini yansıtmaktadır. Yıldız Sarayı yaklaşık olarak 500.000 m² yüzölçümünde geniş bir alana yayılmıştır. Bu yapılar topluluğunun önemli bir parçası ise Şale'dir. Şale 19. yy. Osmanlı sivil mimarlığının en ilginç örneklerinden birisidir. Yapı birbirine bitişik olarak farklı tarihlerde yapılmış iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümün 1889, ikinci bölümün ise 1898 yıllarında tamamlandığı bilinmektedir.

" Yıldız Şale, Alman İmparatoru II. Wilhelm'in İstanbul'u ziyareti sırasında kalması için yapılmış ve adını (Chalet) İsviçre ile Fransa'da görülen dağ evlerine benzeyen dış görünüşünden almıştır." (1)

Şale'nin en önemli özelliklerinden biri de Tören Salonundaki 406 m²'lik tek parça Hereke halısıdır.

1984 yılında yapılan Milli Saraylar Sempozyumunun Şale'de yapılmasından sonra 1989 yılında eski kütüphane Güzel Sanatlar ve Marangozhane binalarının İstanbul Şehir Müzesi ve Uluslararası Sanat Galerisine dönüştürülmesi Yıldız Sarayı bünyesindeki kültür ve sanat etkinliklerini yoğunlaştırmıştır.

(1) SÖZEN, Metin; Devletin Evi Saray s.203

Aynalıkavak Sarayı

İstanbul'da Haliç kıyılarında yer alan Aynalıkavak Sarayı 17. yy. boyunca çeşitli padişahlar tarafından kullanılmıştır. Burada ilk kasır I.Ahmet (1603-1617) tarafından yaptırılmıştır. Sultan İbrahim'in (1640-1648) buraya yeni yapılar ilave ettirdiği bilinmektedir. Yapı 18. yy. ikinci yarısında özellikle devletin hariciye işleri için kullanılmıştır. 1779 yılında Osmanlı Devleti ile Rusya arasında imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşması burada gerçekleştirilmiştir . Sultan III. Selim (1789-1807) burada bir süre ikamet etmiştir. Sarayın büyük bir bölümü bu dönemde yıktırılmış ve yerine şimdiki kasır yaptırılmıştır (1).

Arazinin büyük bir bölümü tersaneye bırakılmıştır. Sarayın çevresi daha sonra II. Mahmut (1808 - 1839) ve II. Abdülhamit (1876 - 1909) dönemlerinde türlü sanayi kuruluşları tarafından yeniden değerlendirilmiştir.

Deniz cephesinde iki, kara cephesinde ise tek katlı kütlesiyle geleneksel Osmanlı mimarlığının en güzel örneklerindendir. Yapı Arz odası, Divanhanesi, bu mekanların duvarlarındaki yazıtlar, şebekeli pencereleri III. Selim'in tuğralı süslemeleriyle 18. yy. mimarlık ürünleri içinde yer almaktadır. Bununla beraber Osmanlı geleneğine uygun sedir, mangal, kandil gibi öğelerle zamanın yaşama biçimine de ışık tutmaktadır.

Kasrın en önemli mekanları Arz odası ve Divanhanedir. Geniş saçaklı giriş kapısından girildiğinde ilk karşılaşılan yer olan Arz odası, padişahın konuklarını kabul ettiği bir yer olarak kullanılıyordu. Odanın üzeri içeriden anlaşılmayacak bir kubbeyle örtülüdür. Fakat bu kubbe içeriden anlaşılmayacak şekildedir. Arz Oda'sından III. Selim'in müzik çalışmaları yaptığı Divanhaneye geçilmektedir. Yapının ilginç odalarından biri de Arz Oda'sının arkasına düşen büyük salona açılan Sedefli Oda'dır. Bu odada sanat değeri yüksek sedef kakmalı mobilyalar bulunmaktadır. Aynalıkavak Kasrı bugün bir saray - müze olarak ziyarete açıktır.

(1) SÖZEN, Metin ; Devletin Evi Saray s.99

İhlamur Kasrı

İstanbul'da Beşiktaş ile Fulya semtleri arasında yer alan İhlamur Kasrı'nın bulunduğu bölge Hacı Hüseyin bağları diye anılmakta idi.(1)

" Hacı Hüseyin bağlarının karşısında İhlamur ,altı mesiresi ve hemen yanında Muhabbet Bahçesi olarak bilinen yerler vardır. Bu bahçelerin eski Türk Bahçe anlayışına uygun olarak biçimlendirildiği , 1781'de bir namazgah , 1790/91 de fiskiyeli bir havuz yapıldığı, 1790 - 1811'de nişantaşları konulduğu , 1855'te çeşme ve 1866 yılında da çeşitli karakol binalarının yaptırıldığı anlaşılmaktadır."(2)

Hacı Hüseyin Bağları daha sonra devletin eline geçmiş ve burada padişahlar için bir bağ evi yapılmıştır. Bu yapıyı Sultan I. Abdülhamit (1774 - 1789) III.Selim (1789 - 1807) ve II. Mahmut (1808 - 1839) zaman zaman kullanmışlardır. Daha sonraları Sultan Abdülmecit (1849 - 1855) bu köşkün yerine bir av köşkü ve dinlenme yeri olarak kullanılmak üzere Biniş Kasrı olarak iki yeni kasır yaptırmıştır.

Bu her iki kasır dönemin ünlü _mimarlarından Nikoğos Balyan'a yaptırılmıştır. Bunlar Maiyet Köşkü ve Merasim Köşkü'dür.İhlamur Kasrı bahçesi ile beraber yaklaşık olarak 24.727 m² lik bir alana yayılmıştır.(3)

Merasim Köşkü bugün saray - müze olarak düzenlenmiştir. Maiyet Köşkü ise dinlenme yeri olarak tasarlanmıştır.

Küçüksu Kasrı

Boğaziçi'nde Anadolu yakasında Küçüksu Deresinin yanında ve deniz kenarındadır. Osmanlı İmparatorluğu'ndan günümüze kadar mesire yeri olarak kullanılan bu yörede ilk yapılar Sultan I. Mahmut (1730 - 1754) döneminde yapılmıştır.

Sultan Abdülmecit (1839-1861) tarafından 1856-1857 yılları arasında bugünkü kasır yaptırılmıştır. Bu yapının mimarı da Nikoğos Balyan 'dır.

(1) SÖZEN, Metin; Devletin Evi Saray s.158

(2) a.g.e. s.159

(3) a.g.e. s.161

Küçüksu Kasrı, sadece Osmanlı padişahlarını değil , çeşitli ülkelerden gelen konukları da ağırlamıştır.

Cumhuriyet döneminde Atatürk de bu kasrı kullanmıştır. 1970 'li tarihlere kadar devlet yöneticileri tarafından kullanılmış olan Küçüksu Kasrı 1983 yılında bakıma alınarak ve müze haline getirilmiştir.

Yığma tekniği ile kargir olarak yapılan kasır, bodrum üzerine üç katlı olarak yapılmış ve 15x27 metrelik bir alana yayılmıştır. Bodrum katı , kiler ve hizmetçi odalarına ayrılmış , diğer katlar ise orta mekana açılan dört oda biçiminde düzenlenmiştir. Kasrın ısıtma sistemi deniz tarafında odalarda çift, kara tarafındaki odalarda ise tek olarak bulunan şöminelerle sağlanmıştır. Şömineler her odada farklı renk ve desenlerde kullanılmıştır.

Maslak Kasırları

Adından da anlaşılacağı üzere İstanbul'un Maslak semtinde bulunan Maslak Kasırları'nın bulunduğu yörede ilk yapıların Sultan II. Mahmut (1808 - 1839) döneminde yapıldığı bilinmekle beraber günümüzdeki Maslak Kasırları'nın ne zaman ve kim tarafından yapıldığı saptanamamıştır. Cumhuriyet döneminde İstanbul I. Ordu Komutanlığının emrinde olan kasırlar günümüzde Milli Saraylara bağlanmıştır. Kasr-ı Hümayun saray-müze olarak gezilmekte , Mabeyn-i Hümayun ve Çadır Köşkü ise kafeterya olarak kullanılmaktadır.

Kasr-ı Hümayun'un en büyük salonu tarihi toplantılara sahne olmuş , altın yaldızlı ağır takımlarla döşelidir. Salonda yekpare ortası göbekli bir halı, üstünde ise oval , yaldızlı mermer bir masa bulunmaktadır. Mermer şöminelerin üstünde tunçtan vazolar bulunur. Ayrıca Mabeyn-i Hümayun'un limonluğu da Maslak Kasırları'nın ayrı bir özelliğidir. Dikkat çeken yapılardan biri de altta ocaklı bir mekan , üstte ise tek bir odadan oluşan Çadır Köşkü'dür.

İstanbul'daki saray - müzeler tıpkı Dolmabahçe Saray-Müzesi'ndeki gibi orjinalinde olduğu gibi sergilenmektedirler. Dolayısıyla sergileme ve tanıtım sorunları aynı paraleldedir. Çözüm ve öneriler diğer saray - müzeler için de geçerli olduğundan tüm sorunlar Dolmabahçe saray müzesinde irdelenecek ve öneriler sunulacaktır.

3. DOLMABAHÇE SARAY - MÜZESİ

3.1 SARAYIN İSTANBUL İÇİNDEKİ YERİ

İstanbul'da Kabataş'tan Beşiktaş'a uzanan kıyı şeridinde yer alan Dolmabahçe Sarayı'nın bulunduğu alan kaptan paşaların gemilerini demirledikleri , geleneksel veda törenlerini yaptıkları bir körfez iken , bu körfez I. Ahmet (1603 - 1617) zamanından itibaren doldurulmuştur. Topoğrafyadaki bu değişiklikle beraber Beşiktaş'taki Hasbahçe ile Kabataş'taki Kara Bali Bahçeleri de birleşmiştir.Oluşan bu uzun ve geniş alan yıllarca padişahların Hasbahçesi olarak kullanılmıştır. Zaman içinde köşkler ve kasırlar yaptırılarak bu alan yapılaştırılmıştır. Bu yapılaşma sonucunda Beşiktaş Sahil Sarayı adıyla anılan yapılar topluluğu oluşmuştur.

I. Mahmut (1730 - 1754) döneminde Dolmabahçe Sarayı'nın hemen arkasındaki tepeye (bugün Swiss Otelin bulunduğu yere) Bayıldım Köşkleri yapılmıştır. Daha sonra II. Mahmut'un (1808 - 1839) oğlu Sultan Abdülmecit (1839 - 1861) Beşiktaş Sahil Sarayı'na ait olan köşklere yeni bir saray yapımı için yıktırılmış ve bu yıkılan köşklere boşalttığı alana ise Dolmabahçe Sarayı yaptırılmıştır.

3.2. BAĞLI OLDUĞU KURUM

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra 1924 yılında çıkarılan 431 sayılı kanun'la padişahlığa ait tüm saray , köşk ve kasırlar Türk Ulusu'nun malı olmuştur. 1925 yılında Bakanlar Kurulunca çıkarılan bir kararname ile Milli Saraylar Müdürlüğü adı altında yeni bir teşkilat kurulması ve Milli Sarayların önemli bir bölümünün bu Müdürlüğe bağlanması kararlaştırılmıştır. 1933 yılına kadar Maliye Bakanlığına bağlı olarak çalışan Milli Saraylar Müdürlüğü , 1933 Bütçe Kanunu ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na bağlanmıştır. Bu tarihten bir yıl sonra 1934'te Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı tarafından çıkarılan bir yönetmelikle Milli Saraylar Müdürlüğü'ne bağlı bulunan saray , köşk ve kasırların yönetim , bakım ve korunmasıyla görevlendirilmiştir.

Dolmabahçe Sarayı - Beylerbeyi Sarayı - Aynalıkavak Kasrı - Küçüksu Kasrı - İhlamur Kasrı - Yıldız Sarayı / Şale ve Yalova Atatürk Köşk'lerinin bakımı, onarımı, korunması ve tanıtılması ile ilgili hizmetleri yürütmekle görevli Milli Saraylar Müdürlüğü son olarak 1983 yılında çıkarılan 2919 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İdari Teşkilatı Kanunu ile Milli Saraylar Daire Başkanlığı adı altında yeniden organize edilmiştir. Bu gelişmeler içinde 1984 yılında Milli Saraylar'daki hizmetlerin daha rasyonel bir biçimde yürütülmesi, özellikle bakım, onarım, tanıtım hizmetleri ile ilgilenilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı kurulmuştur.

2919 sayılı yasa ile Milli Sarayların yeni örgütü aşağıdaki birimlerden oluşmuştur.

1. Daire Başkanı
2. Daire Başkan Yardımcısı
3. Teknik ve Destek Hizmetler Grup Başkanı
4. Saray ve Köşkler Grup Başkanı
5. İdari Şube Müdürlüğü
6. Satınalma Komisyonu

Bu örgütlenmeye bağlı olarak 16 çeşit iş atölyesi, ulaştırma, bakım, onarım ve restorasyon birimleri de bulunmaktadır. Ayrıca 15 - 17 Kasım 1984 tarihinde İstanbul'da düzenlenen " Milli Saraylar Sempozyumu" sonucunda da bir Kültür - Bilim - Tanıtım Merkezi kurulmuştur.

3.3. MÜZE HALİNE GELİŞİ

1924 yılında çıkarılan 431 sayılı kanunla padişahlığa ait tüm saray , köşk ve kasırlar milletin malı olmuştur. İçlerindeki eşyalar tek tek numaralanıp envanteri çıkarılmıştır. Bu kanun çerçevesinde Dolmabahçe Sarayı'nın tüm eşyaları da Atatürk'ün deyişiyle " Millete intikal etmiştir ". (1)

(1) YÜCEL, İhsan ;"Milli Saraylar Koleksiyonları" Milli Saraylar Dergisi s.76

3.4. MİMARİSİ VE PLANLAMASI

1856 yılında tamamlanarak kullanılmaya başlanan ve Osmanlı Sultanlarının İstanbul'daki üçüncü büyük sarayı olan Dolmabahçe Sarayı dönemin kültürel yapısını, saray örgütündeki değişimleri önemli bir ölçüde yansıtan mimari bir bütündür.

19. yy.da bu saray boğaz girişindeki Dolmabahçe kıyılarında bir prestij yapısı olarak inşa edilmiştir. Burada Topkapı Sarayı'nda olduğu gibi zaman ve gereksinimlere bağlı olarak gelişen bir yapılar topluluğu yerine eni bir anlayışla önceden planı hazırlanan bir yapı gerçekleştirilmiştir.

Sarayın mimarları Garabet Amira Balyan ve oğlu Nikoğos Balyan'dur. 1848 yılında yapımına başlanmış, bezenmesi 1853 - 1856 yılları arasında tamamlanmış ve 1856'da kullanıma açılmıştır.

Saray bir eksen üzerinde gelişmiş ve denize paralel olarak uzanmıştır. Kara tarafından yüksek duvarlarla çevrilmiştir. Dolmabahçe Sarayı büyük bir ana yapı ve onu çevreleyen yapılar topluluğundan oluşan bir bütündür. Ana bina Mabeyn-i Hümayun (resmi daire), Muayede Salonu, Harem-i Hümayun olarak üç bölümden oluşmaktadır.

Muayede Salonunun galeri katı ile birlikte her üç bölüm (bodrumları ile beraber) üçer katlıdır.

Saray plan özelliği bakımından tipik Türk evi planını hatırlatır. Sofa ve sofaya açılan odalardan oluşan bu plan tipinin burada çok büyük boyutlarda olduğu görülür. Bununla birlikte her bölüm için ayrıca bir planlama yapıldığı görülmektedir. Ana binanın ayrı işlevlerdeki üç ayrı bölümü tek bir çatı altında birleştirilmiştir. Tek çatı altında toplanan ve 14.595 m² lik bir alana kurulan bu büyük yapı 285 oda , 43 salon , 6 balkon ve 6 hamamdan oluşmaktadır. Bu mekanlarda 1427 pencere ve 25 değişik işlevli dış kapı vardır. Bu kapılar hem deniz hem de kara yönüne açılmaktadırlar. Dolmabahçe Sarayı'nın yarı kargir olarak inşa edilen yapıları genel olarak ahşap çatılarla örtülmüştür. Çatı kaplama malzemesi olarak kurşun kullanılmıştır. Bununla birlikte değişik çatı kaplama örnekleri de mevcuttur. Örneğin Muayede Salonu'nun çatısı dıştan ahşap çatı içten ise kubbe ile örtülüdür. Mabeyn-i Hümayun'daki kristal merdivenin örtüsü ise cam tonozdur. Sarayın beden duvarları taştan, iç duvarları ise tuğladan yapılmış olup döşemeler ise ahşaptır. Cephelede

kullanılan taşcinsleri arasında Haznedar Kütükisi, Sarıyer Taşı, Karamürsel Taşı sayılabilir. Ayrıca Marsilya'dan taş getirilmiştir. Mermerler ise genellikle Marmara Mermeridir. Ahşap malzemede ise çıralı çam , meşe , önemli bölümlerde de Hint ve Afrika kökenli ağaçlar kullanılmıştır.(1)

Bu yapıların adlarını şöyle sıralayabiliriz.

1. Hazine-i Hassa Dairesi
2. Mefruşat Dairesi
3. Ana Yapı
 - a. Mabeyn-i Hümayun
 - b. Muayede Salonu
 - c. Harem-i Hümayun
4. Camlı Köşk
5. Kuşluk
6. İç Hazine
7. Mutfak
8. Kiler
9. Marangozhane
10. Veliaht Dairesi
12. Gedikli Cariyeler Dairesi
13. Kızlarağası Dairesi
14. Hereke Dokumahanesi
15. Musahiban Dairesi
16. Agavat Dairesi
17. Bendegan Dairesi
18. Baltacılar Dairesi
19. Matbah-ı Amire

Sarayı çevreleyen duvarların etrafında ise şu yapılar bulunmaktadır.

20. Hamlahane
21. Bezm-i Alem Valide Sultan Camisi
22. Saray-ı Hümayun Tiyatrosu
23. İstabl-ı Amire
24. Saat Kulesi
25. Servis Yapıları Grubu
 - a. Kuşhane
 - b. Mefruşat Ambarı (2 adet)

(1) YÜCEL, İhsan - ÖNER, Sema ; Dolmabahçe Sarayı s.21

- c. Şehzade Kemalettin Efendi Mutfağı
 - d. Yoklama Koğuşu
 - e. Eski Çamaşırhane
 - f. Metruk Matbaa
 - g. Harap Koğuş
 - h. Ahır
 - ı. Değirmen
 - j. Harap Ahır
 - k. Fırın Koğuşu
 - l. Harap Mutfak (2 adet)
 - m. Yusuf İzzettin Efendi Mutfağı
 - n. Saray-ı Hümayun Tatlıhanesi
 - o. Saray-ı Hümayun Eczanesi
26. Akaretler

Bu bölümlerin yapıldıkları dönemdeki işlevlerine değinmek yerinde olacaktır.

1. Hazine-i Hassa Dairesi

Hazine-i Hassa Dairesi, padişahın ailesinin (kadınları ve çocukları) ve saray görevlilerinin her türlü giderleri ile ilgili işlemlerin yürütüldüğü bir dairedir. 1250 m² lik bir alana yayılmıştır ve iki katlı bir yapıdır. Son derece sade olan dış görünüşünü pencereler hareketlendirmiştir. Günümüzde ise burası Milli Saraylar Daire Başkanlığı için kullanılmaktadır.

2. Mefruşat Dairesi

Mefruşat Dairesi, saray ve saraya ait yapıların döşenmesinde gerekli malzemelerin alım-satım işleri, depolanması gibi işlerin yapıldığı bir yerdir. 900 m² lik bir alana yayılmıştır ve iki katlıdır. Günümüzde ise Milli Saraylar Daire Başkanlığına bağlı olan Kültür Sanat - Bilim ve Tanıtım Merkezi bulunmaktadır.

3. Ana Yapı

- a. Mabeyn-i Hümayun

Mabeyn, sultanların devlet işlerini yürüttüğü ve elçileri kabul ettiği resmi daire ve günlük işlerin yapıldığı Hünkar Dairesinden oluşan ve sadece erkeklere mahsus bir bölümdür. Mabeyn-i Hümayun , zemin ve birinci katta yapının ana eksenini üstüne ardarda yerleştirilmiş üç büyük salon ve bu salonlara açılan köşe odalarından oluşur. Bu salonlardan ilki zemin Medhal Salonudur. İkinci salon ise kristal merdivenlerin başlattığı salondur. Üçüncü büyük salon ise Binek Salonudur.

Mabeyn-in birinci katındaki Süfera Salonudur. Elçilerin kabul salonu olarak kullanılan bu salondan sonra gelen ikinci büyük salon ise Kristal Merdivenli Salondur. Üçüncü büyük salon ise Zülvecheyn'dir.

b. Muayede Salonu

Mabeyn-i Hümayun ile Harem'in ortasında yer alan Muayede Salonu sarayın en görkemli bölümüdür. Merkezi planlı bu mekan taşıyıcı dört ayağa oturan pendentifli bir kubbe ile örtülmüş, ancak dışarıdan bakıldığında kubbesi belli olmayacak biçimde kurşun kaplı çatı örtüsü ile kaplanmıştır.

c. Harem-i Hümayun

Sultanın evi niteliğinde olan Harem bölümünde sultanın eşleri, Valide Sultan, kadın efendiler ve cariyelerin yaşadığı bilinmektedir. Harem Muayede Salonu ile bağlantılıdır.

4. 5. 6. 7. 8. 9. Numaralı bölümler isimlerinden de anlaşılacağı gibi sarayın ihtiyaçlarını karşılamak için yapılmışlardır.

10. Veliht Dairesi

Ana binanın Harem kanadının devamı gibi gözüken fakat bağımsız bir yapı olan Veliht Dairesi, şehzadeler içinde padişahlığa aday olan veliahtın yaşaması için yapılmıştır. Plan olarak sarayın küçük çapta bir tekrarıdır. Kendi içinde Selamlık, Muayede ve Harem bölümlerinden oluşmaktadır. Bodrum üstüne iki katlı olarak inşa edilmiş olan yapı, Atatürk'ün 1937 yılında verdiği emirle Resim ve Heykel Müzesine dönüştürülmüştür. Halen bu işlevini sürdürmektedir.

11. Hareket Köşkleri

Veliaht Dairesinin kara tarafındaki bahçesinin alçak duvarlarla ayrılmış bir bölümünde , 19. yy. sonuna doğru meydana gelen büyük depremler sırasında inşa edildiği sanılan ve adlarını " hareket " (deprem) sözcüğünden alan iki ahşap köşktür.(1)

Birinci Hareket Köşkü günümüzde geçici sergiler için kullanılırken ikinci Hareket Köşkünde sarayın eşyaları sergilenmektedir.

13. Kızlarağası Dairesi

İkinci Hareket Köşkünün hemen arkasında yer alan Kızlarağası Dairesi , padişahın haremdeki hayatını düzenleyen ve haremın en büyük amiri olan Kızlarağası için yaptırılmış bir yapıdır. Bugün saraydaki bazı atölyeler burada çalışmaktadırlar.

15. Musahiban Dairesi

Padişaha yakın hizmetlerde bulunan ve özellikli kimseler için yapılmış olan bu yapı bugün Beşiktaş Kaymakamlığı ve Beşiktaş Emniyet Amirliği hizmetindedir.

16.-17. Agavat ve Bendegan Daireleri

Saray hizmetlilerine ayrılmış olan bu yapılar günümüzde Deniz Müzesi Arşivi olarak kullanılmaktadır.

18. Baltacılar Dairesi

Bendegan ve Agavat Dairelerinin Akaretler yönündeki ucunda, Dolmabahçe Caddesi'nin girişinde bulunan bu yapı , saraydaki hizmetli gruplarından olan Baltacılar için yapılmış olup günümüzde ise Mimar Sinan Üniversitesi Konservatuarı olarak kullanılmaktadır.

(1) YÜCEL, İhsan - ÖNER, Sema ; Dolmabahçe Sarayı s.72

19. Matbah-1 Amire

Sarayın mutfak bölümünü oluşturan bu yapı tüm özelliklerini yitirmiştir ve günümüzde Devlet Malzeme Ofisinin hizmetindedir.

25. Servis Yapıları Grubu

Sarayın kara yönündeki duvarlarının ardında Bayıldım Bahçesinin kuzeyinde yer alan bu yapılar çeşitli ihtiyaçları karşılamak için yapılmıştır. Örneğin, eczane, tatlıhane, değirmen, tahıl ambarı, fırın vb. Akaretlere doğru uzanan bu yapılar Dolmabahçe Sarayının son yapılarını oluştururlar.

3.5. DOLMABAHÇE SARAY - MÜZESİ KOLEKSİYONLARI

3.5.1. SARAYDAN DEVREDİLMİŞ KOLEKSİYONLAR

3.5.1.1. Mobilya Koleksiyonu

Dönemin Barok, Rokoko, Ampir üsluplarının yorumlanmasıyla inşası 1856'da tamamlanan Dolmabahçe Sarayının koleksiyonlarını oluşturan eşyaların dağılımı mekanların kullanım amaçlarına uygun olarak yapılmıştır. Koleksiyonların dağılımından anlaşıldığı gibi kullananların mevkilerine göre mekanlar döşenmiştir. Örneğin, Sarayın genellikle giriş ve bodrum katı görevlilere ayrılmış olduğundan diğer bölümlere göre daha sade döşenmiştir. Oysa ki Mabeyn-i Hümayun'un, Büyük Binek Kapısından Medhal Salonuna girildiğinde eşyaların görkemi fark edilir. Köşelere yerleştirilmiş kristal alınlıklı şömineler sütunlar arasında büyük boy Yıldız Fabrikası ürünü vazolar, avizeler dikkati çekmektedirler.

Binada 19.yy. batı eklektizminin sarayın mimarisini etkilediği kadar mobilya sanatını etkilediğini görmek mümkündür.

" Dolmabahçe Sarayı Arşivi, 591 numarada irade defterine kayıtlı ve 1907 tarihli Tamirhane-i Hümayun defterinde karyola, masa, dolap, korniş, paravana gibi mobilyanın yanı sıra kerevet ve hamam iskelesi gibi eşyanın da marangozhanede imal edildiğini öğrenmekteyiz."(1)

(1) İREZ, Feryal ;" Milli Saraylarımızın Mobilya Yönünden Tanıtılması" Milli Saraylar Sempozyumu - Bildiriler s.160

3.5.1.2. Resim Koleksiyonu

Kültür yaşamındaki batılılaşma resim alanında da görülmüştür. Dolmabahçe Saray - Müze'lerin resim konusundaki zenginliğinin nedeni ise Sultan Abdülaziz'in (1861 - 1876) sanata ve özellikle resme olan ilgisinden kaynaklanmaktadır. Dolmabahçe Sarayı'nda 19. yy. Avrupa ressamlarına ait birçok tablo bulunduğu gibi yerli ressamlar tarafından da yapılmış tablolar bulunmaktadır.

Avrupalı sanatçıların tablolarından en önemlileri Şeker Ahmet Paşa'nın sarayda görevli olduğu yıllarda Paris'teki hocası Gerome aracılığıyla saraya alınan tablolardır. Bu ressamlar Adolphe Yvon, Gustave Boulanger , George Washington , Fromentin , Charles Chaplin, Huguet , Harpignies , Daubigny , Schryer ve Gerome gibi Avrupa'da ün yapmış orientalist ressamlardır (1). Ayvazovski ve Zanora saray ressamı olarak çalışmışlardır.

Avrupalı sanatçılar yapıtlarında daha çok padişah portrelerini konu almışlardır. Bununla beraber 19. yy. sonu Batı resim sanatına konu olan ölü doğa ve hayvan betimlemeleri ile savaş sahneleri ve tarihi konular da resmedilmiştir. Dolmabahçe Sarayı'nda ayrıca Osmanlı ressamlarının da yapıtlarına rastlamaktayız. Bu ressamların başında ise Şeker Ahmet Paşa, Süleyman Seyid Bey, Halil Paşa, Hüseyin Zekai Paşa ve Şehzade Abdülmecid gelir. Osmanlı ressamlarından Primitifler diye tanıdığımız Darüşşafakalı, Harbiyeli ve Enderunlu ressamların da yapıtları mevcuttur. Bunlara örnek verecek olursak Ahmet Hamdi, Üsküdari Kulları, Hakkı Kulları, Ziya Kulları, Enderunlu Nusret, Enderunlu Ömer, Enderunlu Hasan Behçet, Musa Kazım, Hakkı, Şemseddin gibi iki boyutlu resme üçüncü boyutu da ekleme, perspektif arayışlarının olduğu döneme ait ressamlar da vardır (2).

Tabloların yanı sıra duvar resimleri de bu konuda değinilmesi gereken bir bölüm oluşturmaktadır. Duvar resimlerinden Türk resim sanatına ait izler görülebildiği gibi batı sanatının etkileri de anlaşılmaktadır. İç mimaride uygulanan bezemelerde geleneksel motiflerin ve kalem işlerinin yerini Barok ve Rokoko türü desenler almıştır. Bu yeni motiflerden başka manzara ve natürmort kompozisyonları da vardır. Tüm resimlerde dört ayrı teknik kullanılmıştır.

(1) GERMANER, Semra - İNANKUR, Zeynep ; "Milli Saraylarımızda Yer Alan Resim Sanatının Örneklerinden Bir Kesit" Milli Saraylar Sempozyumu - Bildiriler s.178

(2) GERMANER, Semra ; Ders Notları 1988 , teksir

1. Kuru sıva üzerine sulu veya tutkallı kök boyalarla yapılan resimler
2. Sıva üzerine yağlıboya ile yapılan resimler
3. Ahşap üzerine yağlıboyayla yapılan resimler
4. Duvara veya tavanlara gerilmiş bez veya muşamba üzerine yapılmış yağlıboya resimler (1)

Sarayın iç ve dış bezemelerinde aynı dönemde Avrupa'da gelişen eklektizmin izleri daha çok Harem ve Veliaht Dairelerinde görülmektedir.

Dolmabahçe Sarayı'nda diğer saraylarda olmayan bir resim türü mevcuttur. Bu resim türü de daha çok Selamlık ve Muayede Salonunda yer alan illüzyonist boyamalardır. Muayede Salonunun kubbesinin içinde, tavan ve balkon duvarlarında ise perspektifli mimari çizimler vardır.

3.5.1.3. Halı Koleksiyonu

Sarayın tüm döşemelik ve perdelik kumaşları Hereke Dokumhanesinde dokunmuştur. Sarayın halıları da aynı yerde dokunmuştur.

"Sarayın zeminini 4.500 m² lik alanı kaplayan 142 halı ve 115 seccade süsler. Bunların büyük çoğunluğu Hereke fabrikalarında üretilmiştir. Halı ve seccadelerin dokunduğu diğer fabrikalar Feshane, Kayseri, Uşak, İran fabrikalarıdır." (2)

3.5.1.4. Cam - Kristal Malzeme Koleksiyonları

Kristal malzeme Dolmabahçe Sarayı'nda çokça kullanılmıştır. Bohemia ve Bakara avizeleri en başta gelen örneklerdir. Nadiren Beykoz yapımı avize de kullanılmıştır. 36 adet kristal avize mevcuttur. Tüm aynalar, ayaklı şamdanlar, bazı şömineler, merdiven korkulukları kristalden yapılmıştır.

(1) RENDA, Günsel ;" Milli Saraylarımızın Resim Sanatı Açısından Önemi" Milli Saraylar Sempozyumu - Bildiriler s.172

(2) YÜCEL, İhsan - ÖNER, Sema ; Dolmabahçe Sarayı s.26

3.5.1.5. Saat Koleksiyonu

Sarayın dekorasyonunda saatler de önemli bir yer tutmaktadır. Toplam 159 tane olan bu saatler Türk ve Avrupa yapımıdır. Herbirinin ayrı bir özelliği vardır ve hepsi saat 9:05 te durdurulmuşlardır.

3.5.1.6. Diğer Tüm Koleksiyon Çeşitleri

Yukarıda sayılan koleksiyon çeşitlerine mutfak takımları, yemek ve çay takımları, ısıtma aletleri, şömineler, sobalar ve diğer tüm kullanım eşyalarını ilave etmek mümkündür.

3.5.2. SARAYA DIŞARIDAN GELEN ESERLER

Mobilyaların bir bölümü Saray için sarayın yapılışı sırasında imal edilmiş bazıları ise Avrupa'nın değişik ülkelerinden ve Çin, Hindistan, Mısır gibi ülkelere getirilmiştir. Bu yüzden değişik stildeki eşyaları birarada görmek mümkündür.

" Kaynaklardan sarayın süslenmesinde ve döşenmesinde Paris Operası dekoratörü Sechan'ın çalıştığını öğrenmek mümkündür. Sechan'a yapılacak ödeme ile ilgili belgeler ve ödeme şekli ile Abdülmecit tarafından Sechan'a dördüncü dereceden Mecidiye Nişanı verildiğini öğrenmekteyiz. (1)

3.5.2.1. Hediye Olarak Gelen Eserler

Saraya hediye olarak geldiği bilinen eserler arasında vazolar, saatler ve kristal avizeler yer alır. Bunlara örnek olarak iki eserin fotoğrafı resimler bölümünde yer almaktadır.

3.5.2.2. Resmi Kararla Saraya Devredilmiş Eserler

3 Mart 1924' te çıkarılan 431 sayılı Kanun;"Madde 9 : Mülga padişahlık sarayları, kasırları ve emlakı sairesi dahilindeki mefruşat, takımlar, tablolar, asar-ı nefise vesair bilimum emvali menkule millete intikal etmiştir. "(2) Bu kanundan anlaşılacağı üzere halen sarayda

(1) YÜCEL, İhsan - ÖNER, Sema ; Dolmabahçe Sarayı s.23

(2) YÜCEL, İhsan ; Milli Saraylar Dergisi , s.74

bulunan 60.147 obje bu şekilde saraya devredilmiştir. Bunun dışında bir devir işlemi olmamıştır.

3.5.2.3. Saraya Ait Olup Şu Anda Sarayda Olmayan Eserler

1981 yılında Milli Saraylar'a bağlanan Maslak Kasırları eşyasız olarak devredilmiştir. " Hatıratlardan ve bazı fotoğraflardan edinilen bilgiler ışığında Dolmabahçe Sarayı depolarından alınan eşyalar ile döşenmiş olan bu mekanların tefrişinde dönemin özelliklerini yansıtmaya özen gösterilmiştir." (1)

3.5.3. DOLMABAĞÇE SARAY MÜZESİ KOLEKSİYONLARININ DÖKÜMÜ

Dolmabahçe Sarayı'ndaki eşyaların koleksiyon çeşitlerine göre dökümü tablo.1 de verilmiştir.(2)

DOLMABAĞÇE SARAYI		
SAAT		159
MOBİLYA (Ahşap-Madeni)		7900
HALI-KİLİM		251
TABLO		497
KRİSTAL MADEN	YEMEK TAKIMI	26240
PORSELEN	DEKORATİF	1736
DEĞERLİ EŞYA		1400
ISITMA		285
AYDINLATMA		2081
DİĞER		19598
TOPLAM		60147

Tablo. 1

(1) YÜCEL, İhsan ; Milli Saraylar Dergisi , s.75

(2) a.g.e., s.77

3.6. DOLMABAHÇE SARAY-MÜZE'SİNDE KORUMA DURUMU

3.6.1 STRÜKTÜREL SORUNLARIN DENETİMİ

"Adından da anlaşılacağı üzere doldurma bir zemin üzerine inşa edilmiş olan Dolmabahçe Saray-Müzesi bulunduğu yer ve temelinden kaynaklanan bazı strüktürel sorunlara sahiptir. Bu sorunları doğal ve fiziksel etkenler diye iki grupta incelemek mümkündür. (1)"

3.6.1.1. Doğal Etkenlerin Denetimi

- a. Büyük fırtınalar
- b. Depremler
- c. Yangınlar
- d. Isı farklılıklarından oluşan genleşmeler

3.6.1.2. Fiziksel Etkenlerin Denetimi

a. Vurgulu sazlar eşliğinde yapılan gösteriler, kapalı alanlarda ritmik danslar, öğrenci gruplarının gezi sırasında bölünmeleri halinde geride kalanların öndekilere ulaşmak için toplu halde koşmaları süslemelerin ve sıvaların veya alçı kartonpiyer elemanlarının düşmesine yol açmaktadır.

b. Boğazda hızla seyreden ağır tonajlı gemilerin pervane suları ile peşlerinden sürükledikleri büyük su kütleleri denizin dibini devamlı karıştırmakta, dolma zeminleri etkileyerek yer yer boşalmalara dolayısıyla yapı kütlelerinin denize doğru kaymasına yol açmaktadır.

c. Savaş gemilerinin İstanbul'u ziyaretlerinde protokol gereği şehri selamlamak için yaptıkları kuru sıkı atışlar doğramaların yerlerinden boşalmasına camların kırılmasına , sıvaların ve süslemelerin düşmesine neden olabilmektedir.

(1) MEREY, Lemi Şevket ;"Boğaziçi'ndeki Milli Saraylarımızın Strüktürel Koruma Problemleri ve Restorasyon İçin Gerekli Örgütlenme" Milli Saraylar Sempozyumu-Bildiriler İst. 1985 s.259

d. Sarayın iç hacimlerindeki odalar alabileceğinden fazla eşya ile doldurulmuştur. Döşemelere yüklenen bu aşırı yükten sergileme prensipleri doğrultusunda kurtulmak mümkündür.

3.6.2. ÇEVRESEL KOŞULLARIN DENETİMİ

3.6.2.1. Isı ve Nem Denetimi

Müze objeleri organik ve inorganik olarak ikiye ayrılırlar. Organik malzemeler inorganik malzemelere nazaran ısı ve nemden daha fazla etkilenirler. Örneğin fazla nemli ortamlarda organik malzemeler hacim değiştirirken inorganik malzemelerde şekil değişikliği olmaz. (pişmiş toprak ve taş hariç) Buna rağmen fazla nem madeni eşyada korozyona, cam eşyada ise matlaşmaya ve çatlamaya neden olur. Havanın belli bir ısı derecesinde tutabileceği su miktarı bellidir. Bu dereceye "doyma noktası" denir ve ısı ile doğru orantılıdır. Bu ortama ısı veya buhar eklendiğinde zaten havada bulunan su buharı yani nem suya dönüşür. Havanın taşıdığı belli miktardaki su buharına "mutlak nem" denir. Belli bir sıcaklıkta taşıyabileceği su buharına ise "bağlı nem" denir. Bu ifadeyi formüle edersek ;

$$\text{Bağlı nem} = \frac{\text{Belirtilen bir hacimde havada bulunan su buharı miktarı}}{\text{Aynı sıcaklıkta havanın taşıyabileceği max. su buharı miktarı (doyma)}} \times 100$$

Eserlerdeki kuruma ve nemlenme bağlı neme bağlı olduğundan sürekli bağlı nemin dengede tutulması gerekir.(1)

Tüm bu bilgilerin ışığında Dolmabahçe Sarayı'nın durumunu gözden geçirirsek bir kaç yerde bulunan nem ölçerlerin yeterli olmadığını görürüz.

Denizden gelen tüm olumsuz koşullar ısı ve nem denetimini üçleştirmektedir. Buna rağmen yaz aylarında denize bakan pencerelerin sarayı havalandırmak amacıyla açıldığını görmek mümkündür. Kış ve yaz ayları arasındaki büyük ısı farkı da eserleri olumsuz yönde etkilemektedir.

(1) Müzelerde Koruma : Çevresel Koşulların Denetimi,T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, s.10

3.6.2.2. Işık Kaynaklarının Denetimi

Yapay ve doğal ışık kaynakları eserler için zararlıdır. Aydınlatma yapılırken ICOM'un önerdiği aydınlık düzeyine dikkat etmek gerekmektedir.

* Işığın şiddeti için : ICOM'un önerdiği aydınlığı düzeyi üst sınırı değerleri (lüks)

** Metal, taş, cam, seramik, değerli taş.....300 lüks

** Tempera, yağlı boya, kemik, ahşap, vernik...150 lüks

** Dokuma, suluboya, el yazması, pul vb.....50 lüks

olarak önerilmiştir.(1)

Dolmabahçe Sarayı'nda ise bu tip değerler uygulanamamaktadır. Sergileme tipinden dolayı müze tipi ve vitrin içi sergileme yapılmadığından pencerelerde dışarıdan gelen doğal ışığın zararlı etkilerini önleyebilen filtre ve süzgeçler kullanılmadığından eserler doğal ışığın zararlarına maruz kalmaktadır. Vitrin tipi sergileme yapılan bölümünde ise vitrinlerde floresan lamba kullanılmaktadır. Petek şeklinde ağaçtan yapılmış kafesler lamba önüne yerleştirilmiştir. Bunun amacı sergilenen eserlere direk ışık gelmesini önlemektir. Floresan lambanın yaydığı mor ötesi ışınları önleyen süzgeçler kullanılmamaktadır.

3.6.2.3. Hava Kirliliğinin Denetlenmesi

Hava kirliliği havada bulunan toz, denizden taşan tuzlar, kimyasal atıklar, gazlar, egzoz dumanları nedeniyle oluşur. Yakıt tüketimi sırasında ortaya çıkan kükürtdioksit (SO₂) gazı önce havadaki oksijenle birleşerek kükürt trioksit gazına dönüşür. Daha sonra ise havadaki su buharı ile birleşerek sülfirikasit (H₂SO₄) gazına dönüşür. Dolmabahçe Saray - Müzesi ise bulunduğu yer itibarı ile hava kirliliğinin çok yoğun olduğu bir yerdedir. Her türlü yalıttan uzak olan Dolmabahçe Saray-Müze'sinin gerek içindeki eserler ve gerekse binanın kendisi hava kirliliğinden etkilenmektedir.

(1) Müzelerde Koruma : Çevresel Koşulların Denetimi, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, s.4

3.6.2.4. Biyolojik Etkenlerin Denetimi

Havadaki tozlar arasında bulunan mikroorganizmalar uygun ortam bulduklarında ürerler. Organik malzemeler için bu mikroorganizmalar ciddi bir tehlikedir. Eserin ömrünü kısalttıkları gibi etrafa da yayılırlar. Bağıl nemin %70 ten fazla olduğu bir ortamda dikenler ve yosunlar oluşur. Sarayda ise bulunan nem ölçerlerle bu konuda da yeterince önlem alınamadığını görmekteyiz. Özellikle mefruşat ve ahşap malzemelerdeki yıpranmalar biyolojik etkenlerin yeterince önlenemediğini göstermektedir.

3.6.3. İNSANDAN KAYNAKLANAN SORUNLARIN DENETİMİ

Yangın riskini ortadan kaldırmak amacı ile halen Yıldız Teknik Üniversitesi tarafından Sn.Güner YAVUZ denetiminde yeni bir yangın alarm sistemi kurulmaktadır. Deprem olasılığı için özel tedbirler alınmamıştır. Hırsızlık için ise vitrin tipi sergileme yapılan bölümde eserlere çok yaklaşıldığında uyarıcı alarm sistemi vardır.

3.7. DOLMABAĞÇE SARAY - MÜZE'SİNDE SERGİLEME

3.7.1. SERGİLEME TİPLERİ

Sarayın sergileme şekli "tefriş" denilen biçimdedir. Tefriş; yapımı bitmiş bir yapı ya da yapı bölümünün sabit nitelikte olmayan mobilya, halı vs. gibi eşya ile döşenip donatılması işlemidir. (1)

Padişah'tan kaldığı gibi sergilenmesi diye açıklayabileceğimiz bu sergileme tipinin dışında sarayın küçük bir bölümünde gerçekleştirilmiş vitrin tipi sergileme de mevcuttur.

(1) SÖZEN, Metin-TANYELİ, Uğur ;Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü s.232

3.7.2. SERGİLEME ALANLARI

Sarayın ana kütesini oluşturan Mabeyn-i Hümayun - Muayede Salonu ve Harem-i Hümayun bölümlerinden çeşitli oda ve salonlar ziyarete açıktır. Bu salonlara örnek olarak Medhal Salon, Süfera Salonu, Zülvecheyn, Mavi Salon ve Pembe Salonu verebiliriz. Ayrıca 71 numaralı oda olan Atatürk'ün vefat ettiği oda da sergileme alanları arasındadır. Saraya girişteki Selamlık bölümünün sağ ve sol yanlarındaki odalar bugün saray çalışanlarına ayrılmıştır.

3.7.3. REHBERLİ GEZİ YOLU

Sarayın her iki katını kapsayan Selamlık bölümünden başlayan ve Muayede Salonu ile son bulan rehberli gezi yolu ekler bölümünde yer alan planda işaretlerle gösterilmiştir.

3.8. DOLMABAĞÇE SARAY - MÜZESİNDE BİLGİLENDİRME VE TANITIM ETKİNLİKLERİ

3.8.1. SÖZLÜ BİLGİLENDİRME

Sarayı gezmek için gelen ziyaretçilerin Selamlık girişinde grup oluşturabilmek için bekledikleri sırada sarayın tarihçesi hakkında İngilizce ve Türkçe olmak üzere iki dilde banttan yayın yapılmaktadır. Saraydaki sözlü bilgilendirme gezi sırasında rehberin anlatımları ile devam etmektedir. Rehberlerin anlattıkları bilgileri içeren metin herhangi bir basın yayın organında yayınlanmamış olduğundan araştırmacılara verilememektedir.(1)

3.8.2. YAZILI BİLGİLENDİRME

Dolmabahçe Sarayı'na gelen ziyaretçilerin hertürlü ihtiyaçlarına yardımcı olması gereken yazılı bilgilendirme işaretleri yetersiz durumdadır. Krokiler ve panolar kullanılmamıştır. Saray içinde yapılan gezi sırasında yön belirleyen oklar konulmamıştır. Girilen salonların hakkında sadece rehberden bilgi alınabilmektedir. Sarayın mimarisine ve

(1) YÜCEL , İhsan ; Röportaj Temmuz 1993

içindeki objelere ilişkin detaylı bilgileri içeren broşürler dağıtılmadığı gibi sergi düzenini ve rehberli gezi yolunu belirten ufak el planları da bulunmamaktadır.

3.8.3. AUDIO-VISUAL BİLGİLENDİRME

Yaklaşık iki yıl kadar önce audio-visual gösterimin yapıldığı mekan günümüzde satış reyonuna çevrilmiştir. Bu çok önemli etkinlik için yeni bir mekan oluşturulmamıştır.

3.8.4. İLETİŞİM ARAÇLARI İLE TANITIM

Günümüzde iletişim araçlarının kitlelere ulaşmadaki hızı ve rolü bilinmektedir. Bu kanal kullanılarak saraylarımızın da tanıtımının yapılması gerekmektedir. Yazılı ve görsel yayın organlarında zaman zaman Dolmabahçe Saray-Müze'sine ilişkin haberlere rastlamak mümkündür. Ancak bu haberler genellikle davet yada kokteyl olduğuna ilişkindir. Bununla beraber sarayın yeni açılan bir bölümü var ise bunu da televizyon başta olmak üzere diğer yayın organlarından öğrenebilmekteyiz.

3.8.5. KATALOG - BROŞÜR - BİLGİ PANOLARI VE ETİKET İLE TANITIM

Dolmabahçe Saray - Müze'sinin satış reyonunda saray hakkında bilgi alınabilecek kitaplar satılmaktadır. Çeşitli dillerde yayınlanmış olan bu kitapların dışında saraya ilişkin slaytlar da satılmaktadır. Geziye başlanırken broşür dağıtılmamaktadır, ancak emanet eşyaların bırakıldığı emanet bürosunda Dolmabahçe Saray-Müze'si ve diğer saray ,kasır ve köşklere ilişkin İngilizce, Türkçe, Fransızca, Almanca broşürler mevcuttur. Ziyaretçiler tarafından istenildiğinde bu broşürlerden verilmektedir.

3.8.6. KONFERANS DİZİLERİ VE GÖRSEL MALZEME İLE TANITIM

Dolmabahçe Saray-Müze'sindeki uzman sanat tarihçiler davet edildikleri kurum veya kuruluşlar aracılığı ile hazırlanan konferanslara gitmektedirler. Ayrıca sarayı tanıtan çeşitli okul kurum ve kuruluşlarla ortaklaşa düzenlenen konferans dizileri ve buna bağlı olarak video ile tanıtım yoluna henüz gidilmemiştir.

3.8.7. ORTA ÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİ İLE BAĞLANTILI EĞİTSEL SEMİNERLERLE TANITIM

Orta öğretim çağındaki gençlerin Milli Saraylarla tek tanışıklığı eğitim seminerleri ile değil her yıl müze haftasında yapılan toplu gezilerledir. Ne yazık ki orta öğretimle bağlantılı olarak eğitim seminerleri düzenlenmesi henüz planlanmamıştır.

4. DOLMABAHÇE SARAY - MÜZE'SİNDE SERGİLEME VE TANITIM SORUNLARININ ANKET ARACILIĞI İLE İRDELENMESİ

4.1. ANKETİN AMACI

Sarayı görmek ve gezmek amacıyla gelen ziyaretçiler için İngilizce ve Türkçe olarak hazırlanan anketin amacı, Dolmabahçe Saray - Müze'sinin var olan koşulları ile ziyaretçilere bilgilendirme anlamında ne derece yardımcı olduğunun anlaşılabilmesidir. Ayrıca ziyaretçi açısından hangi konularda eksiklik duyulduğunu ve ne gibi önerileri bulunduğunun saptanmasıdır. Nelerin doğru nelerin yanlış yada eksik yapılamakta olduğunu saptamaya çalışırken gelen ziyaretçilerinde fikirlerinden yararlanılmış olunacaktır.

4.2. ANKETİN İÇERİĞİ VE KAPSAMI

Anket soruları belli ana başlıklar altında toplanmıştır. Bunun iki yararı olacaktır. Cevaplayanın konudan uzaklaşmadan yanıt vermesini sağlayacağı gibi değerlendirme aşamasında da kolaylık sağlayacaktır. Tanıtım, sergileme, bilgilendirme konularını kapsayan anket formunun sonunda bir de değerlendirme bölümü bulunmaktadır. Buradan amaç izleyicinin dikkatini ve gezi sonunda neler öğrenebildiğini saptamaktır. Ayrıca ziyaretçinin belirtmek istediği bir nokta varsa yine bu bölüm sonunda dile getirebilmesi mümkün olacaktır.

4.3. ANKET FORMLARI

ANKET SORULARI

Lütfen size uygun bir yada daha fazla seçeneği işaretleyiniz.

Yaşı :
Mesleği :
Uyruğu :
Cinsiyeti :

TANITIMA İLİŞKİN GENEL SORULAR

1- Dolmabahçe Sarayı'nı önceden tanıyor muydunuz ?

a) Evet b) Hayır

2- Eğer tanıyorsanız bu bilgiyi nereden edindiniz ?

a) Televizyon
b) Bu konu ile ilgili broşür, kitap gibi yazılı kaynaklar
c) Okul
d) Arkadaşlarım
e) Ailem
f) Diğer

3- Dolmabahçe Sarayı'na niçin gelmek istediniz ?

a) Merakımı gidermek
b) Ödev yapmak
c) Kültürümü arttırmak
d) Diğer

4- Dikkatinizi çeken eserler hakkında veya tüm saray koleksiyonu hakkında bilgi edineceğiniz broşür veya kitap edinebildiniz mi ?

a) Evet, daha önceden almıştım
b) Saraydaki satış reyonundan aldım
c) Gezi başlarken broşür dağıtıldı
d) Hayır

5- Sarayı gezmeden önce bir video gösterisi izlediniz mi ? Sarayda audio-visual sistemleri kullandınız mı?

- a) Evet b) Hayır

SERGİLEMEYE İLİŞKİN SORULAR

1- Dolmabahçe Sarayı'nda sizi en çok etkileyen ne oldu ?

- a) Mimarisi
b) Padişahların yaşadıkları yer olması
c) Atatürk'ün vefat ettiği yer olması
d) Boğazı gören etkileyici, güzel bir yapı olması
e) Koleksiyonları
f) Hepsi

2- Rehberli gezi sırasında özellikle dikkatinizi çeken eserler oldu mu ?

- a) Evet b) Hayır

3- Yanıtınız evet ise bu eserler hakkında soru sorup rehberden ayrıntılı yanıt alabildiniz mi ?

- a) Evet b) Hayır, soru sormak için uygun ortam yoktu

4- Saray yaşandığı gibi sergilenmektedir. Eserlerin dizilişini (sergilenmesini) nasıl buldunuz?

- a) Düzenli b) Düzensiz c) Çok kalabalık d) Çok az

5- Gezi yolundaki eserlerin tamamını görebildiniz mi?

- a) Evet
b) Uzakta kalanları göremedim
c) Hızlı bir gezi olduğundan hepsini göremedim
d) Karanlıkta kalanları göremedim

6- Gezi süresince eserlerin yıpranmış olduğunu düşündünüz mü ?

- a) Evet b) Hayır

7- Hangi eserlerin en fazla yıpranmış olduğunu izlediniz

- a) Resim
- b) Tekstil
- c) Mobilya
- d) Bina
- e) Cam, kristal ve seramik

BİLGİLENDİRMEYE İLİŞKİN SORULAR

1- Sarayı rehberle gezmek yararlı oldu mu?

- a) Evet b) Hayır c) Tek başıma gezmek isterdim

2- Rehberli gezi süresi sizce yeterli miydi ?

- a) Evet b) Hayır

3- Rehberinizin anlattığı bilgiler sizi yeterince bilgilendirdi mi?

- a) Evet b) Hayır

4- Rehberli gezi sırasında ok işaretleri ile yönlendirme istermisiniz?

- a) Evet b) Hayır

5- Rehberli gezi sırasında etiketle bilgilendirme istermisiniz?

- a) Evet b) Hayır

6- Rehberli gezi sırasında bilgilendirme panoları istermisiniz?

- a) Evet b) Hayır

7- Sarayın ana yapısı dışındaki geziniz sırasında yazılı bilgilendirme (ok işaretleri, var olan birimlerin isimlerinin yazılı olduğu levhalar gibi) işaretleri ihtiyaçlarınızı karşılamaya yardımcı oldu mu?

a) Evet b) Hayır c) Krokiler ve daha büyük levhalar kullanılmalıydı

DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

1- Bu gezi sonunda aşağıdaki sorulara yanıt verebilirmisiniz.

a) Dolmabahçe Sarayı hangi tarihte yapılmıştır?

.....

b) Dolmabahçe Sarayını hangi padişah yapmıştır?

.....

c) Dolmabahçe Sarayının mimari üslubu nedir?

.....

d) Muayede Salonu ne amaçla kullanılıyordu?

.....

2- Audio-visual sistem tanıtımda yararlı olur mu?

a) Evet b) Hayır

3- Çocuk, genç ve yetişkinler için ayrı boyutlarda broşür ve kitap sağlanması yararlı olur mu?

a) Evet b) Hayır

4- Yıpranmış eserlerin saray içinde sergilenmesi dikkatinizi çekti ise, aşağıdakilerden hangi çözümleri önerirsiniz?

- a) Bazı eserlerin vitrin içinde sergilenmesi
- b) Yıpranmış orjinallerin kopyalarının çıkarılarak korunması
- c) Binanın ve eserlerin tümünün olduğu gibi bırakılması

5- Sizce saray bölümlere ayrılrsa ve her bölüm için ayrı gezi programları düzenlense, bu tip bir uygulamayı nasıl karşılırsınız?

- a) Çok yerinde ve doğru bir karar olur
- b) Bu kadar ayrıntılı gezmeye vakit bulamayabilirim
- c) Bence bu hali iyi
- d) Farklı gruplar için farklı rehberli gezi düzenlenebilir (Çocuklar, yaşlılar, sakatlar için uzun veya kısa süreli geziler)

6- Eksikliğini hissettiğiniz birşey varsa, özetler misiniz?

.....

QUESTIONNAIRE

Please choose and mark one or more answers for each question

Age :
Profession :
Nationality :
Sex :

GENERAL QUESTIONS ABOUT INFORMATION

1- Did you know Dolmabahçe Palace before?

a) Yes b) No

2- If you know, how did you get this knowledge?

a) Television
b) Books, brochures or such written sources about Dolmabahçe Palace

3- Why did you want to come to Dolmabahçe Palace?

a) to satisfy my interest
b) to get homework done
c) to actuate culture
d) other

4- Could you later find some books or brochures, which gave you more information about the pieces or the collection?

a) Yes, I've bought before
b) I've bought it from the sales department in the palace
c) They've distributed, when we started the tour
d) No

5- Did you watch a demonstration film before the tour?
Did you use the audio-visual systems in the palace?

- a) Yes b) No

GENERAL QUESTIONS ABOUT EXHIBITION

1- What affected you most in Dolmabahçe Palace?

- a) It's architecture
b) Interest in the place where the Sultans lived in
c) Interest in the place where Atatürk died in
d) The view from the building to the Bosphorus
e) The collection
f) All of them

2- Were there any pieces that attracted your attention on the tour with guide?

- a) Yes b) No

3- If yes, could you get more information from the guide?

- a) Yes
b) No, I couldn't, because there was no time to ask for more information

4- How did you find the exhibition of the collection?

- a) Orderly
b) Not orderly
c) Too crowded
d) There was not enough

5- Could you see all of the pieces on the tour route?

- a) Yes
b) I couldn't see all the pieces which were standing in the distance
c) I couldn't see all of them, because the tour was too fast
d) I couldn't see some of the pieces in darkness

6- Did you think that the pieces on tour were worn out?

- a) Yes b) No

7- Which pieces you observed were more worn out?

- a) Pictures
b) Textiles
c) Furnitures
d) Glasses and cristals
e) Palace

GENERAL QUESTIONS ABOUT PRESENTED INFORMATION

1- Was it satisfactory to visit the palace with the guide?

- a) Yes b) No c) I like to go around by my own

2- Was the tour time with the guide enough for you?

- a) Yes b) No

3- Was the knowledge your guide gave you enough?

- a) Yes b) No

4- Were the signs useful on the tour with the guide?

- a) Yes b) No

5- Were there enough labels on the tour with the guide?

- a) Yes b) No

6- Were the information panels enough on the tour with the guide?

- a) Yes b) No

7- Were the information panels on the outside of the main building of Palace enough for your inquiries?

- a) Yes
- b) No
- c) Some sketches and grater labels should be used

WHAT DO YOU REMEMBER ABOUT YOUR EXCURSION AND
WHAT ARE YOUR COMMENTS?

1- Can you give an answer below questions after completing the tour?

- a) When did the Dolmabahçe Palace build in?

....

- b) Who ordered to build the Dolmabahçe Palace?

(Name of Sultan)

- c) What is the architectural style of the Dolmabahçe Palace?

- d) What reason was the celebration saloon used for?

.....

2- Was the audio-visual system useful?

- a) Yes b) No

3- Is it useful to have brochures and books in different levels for children, youngs and elders at the book stand?

- a) Yes b) No

4- If you paid attention of the exhibition of the pieces which were worn out, which kind of suggestions you can choose of below?

- a) to exhibit some of pieces in glass cupboards
- b) to make their copies and keep the originals in security
- c) to leave the building and all the pieces as they are

5- What do you think of a package tour program in which separate small tours for each sections of the Palace is planned?

- a) It is a good idea
- b) I couldn't afford a detailed tour
- c) This is good enough for me
- d) It can be separate tour with the guide for separate groups (longer or short excursions for children, old people and disabled people)

6- What are your comments about excursions?

4.4. ANKETİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dolmabahçe Saray - Müzesi'nde yerli ve yabancı turistler için 600 adet anket formu hazırlanmıştır. İngilizce 400 adet, Türkçe 200 adet hazırlanan anket sorularına katılım Türk ziyaretçiler açısından daha fazla olmuştur. Yanıt alınamayan ya da eksik doldurulan anket formları dışında elde kalan 120 yerli, 100 yabancı ziyaretçi adedine göre değerlendirme yapılmıştır. Saraya gelen ziyaretçilerden sadece anketi tamamen yanıtlayanların anket formları değerlendirmeye alınmıştır. Anket çalışması sadece Türkçe ve İngilizce bilen gruplara uygulanmıştır. Ziyaretçilerin beklentilerinin araştırıldığı bu anket çalışması sonucunda aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

TANITIMA İLİŞKİN SORULAR

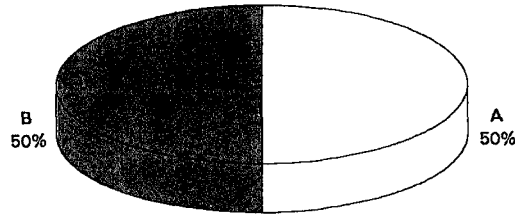
1. "Dolmabahçe Sarayı'nı önceden tanıyor muydunuz?"

a. Dolmabahçe Sarayı'nı önceden tanıyor muydunuz, sorusuna yerli ziyaretçilerden 63 kişi evet, 57 kişi hayır yanıtını vermiştir. Yabancı ziyaretçilerden ise 50 kişi evet, 50 kişi ise hayır yanıtını vermiştir.

b. YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

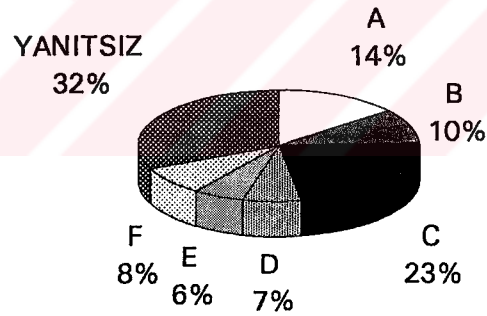
c. Ankete katılan yerli ve yabancı ziyaretçilerin %50'si bu soruya evet yanıtını vermiştir. Dolayısıyla anket çalışması sırasında alınan yanıtlara göre gelen ziyaretçilerin %50'si sarayı önceden tanıyarak ziyarete gelmişlerdir.

2. "Eğer tanıyorsanız, bu bilgiyi nereden edindiniz?"

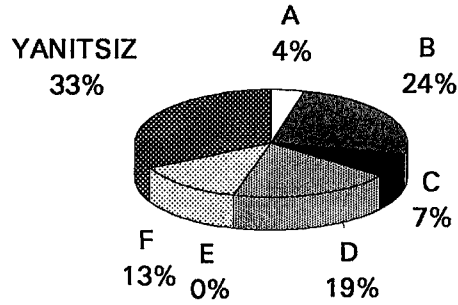
a. Bu soruya yerli ziyaretçilerden 17 kişi televizyondan, 12 kişi konu ile ilgili broşür, kitap gibi yazılı kaynaklardan, 28 kişi okuldan, 8 kişi arkadaşlarımdan, 7 kişi ailemden, 10 kişi ise bunların dışında kalan kaynaklardan öğrendiklerini belirtmişlerdir. 38 yerli ziyaretçi ise bu soruyu yanıtı bırakmamıştır. Yabancı ziyaretçilerden ise 4 kişi televizyon, 24 kişi konu ile ilgili broşür, kitap gibi yazılı kaynaklar, 7 kişi okul, 19 kişi arkadaşlarımdan 13 kişi ise diğer kaynaklardan öğrendiği bilgilerle sarayı önceden tanıdıklarını belirtirken 33 kişi bu soruyu yanıtı bırakmamıştır.

b.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

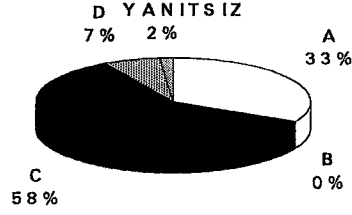

c. Grafik analizinden de anlaşıldığı gibi televizyon, yazılı bilgi kaynakları, arkadaş çevresi gibi nedenlerden ötürü kişiler genellikle sarayı tanıyarak ziyarete gelmişlerdir. Buradan iletişim araçlarının, en baştan televizyonun toplumu bilgilendirmede önemli bir araç olduğu ortaya çıkmaktadır. Kitap, broşür ve diğer yazılı kaynaklar bilgilendirme ve tanıtım açısından önemli araçlardır. Bu araçların kolay ulaşılabilir olması toplumu bilgilendirmede önemli sonuçlar doğuracaktır.

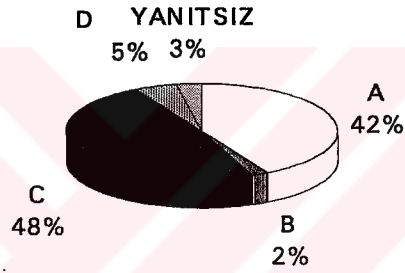
3. "Dolmabahçe Sarayına niçin gelmek istediniz.?"

a: Bu soruya yerli ziyaretçilerden 39 kişi merakımı gidermek için, 71 kişi kültürümü artırmak, 8 kişi diğer sebeplerden diye yanıt verirken, 2 kişi bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır. Yabancı ziyaretçilerden ise 42 kişi merakımı gidermek, 2 kişi ödev yapmak, 48 kişi kültürümü artırmak, 5 kişi ise diğer sebeplerden dolayı gelmek istediklerini belirtirken iki kişi bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

c. Yerli ve yabancı ziyaretçilerin çoğunluğunun saraya gelmek istemelerinin nedeninin kültürlerini artırmak olduğu gözlenmiştir. Ayrıca merakını gidermek için gelenler de belli bir çoğunluktadır.

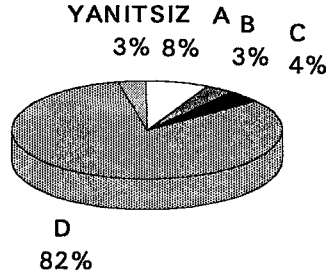
4. "Dikkatinizi çeken eserler içinde veya tüm saray koleksiyonu hakkında bilgi edineceğiniz broşür veya kitap edinebildiniz mi ?"

a. Bu soruya yerli ziyaretçilerden 9 kişi "evet, daha önce almıştım" yanıtını verirken 4 kişi " saraydaki satış reyonundan aldım" yanıtını vermiştir. 5 kişi gezi başlarken broşür dağıtıldığını belirtirken 38 kiş bu soruya hayır yanıtını vermiştir. 4 kişi ise bu soruya yanıt vermemiştir. Yabancı ziyaretçilerden ise 28 kişi "daha önceden almıştım derken" 2 kişi "saraydaki satış reyonundan aldım" yanıtını vermiştir. 5 kişi gezi başlarken broşür dağıtıldı yanıtını verirken 49 kişi bilgilenmelerini sağlayacak kitap

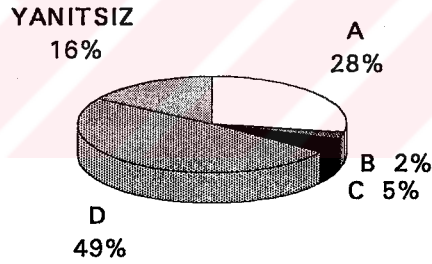
veya broşür edinmediklerini belirtmiştir. 16 kişi ise bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

b.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

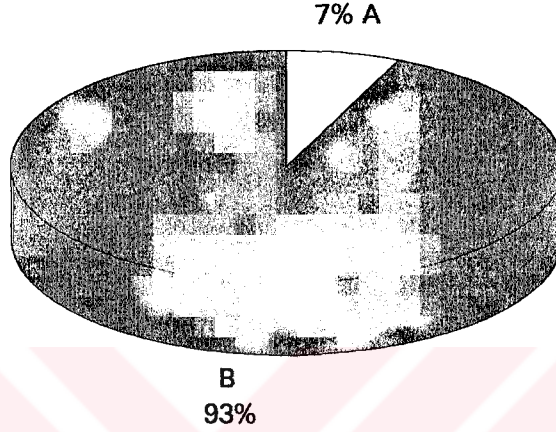

c. Bu soruya verilen yanıtlardan anlaşılmaktadır ki gelen ziyaretçilerin üçte biri bilgilenmek amacıyla konu ile ilgili kitap yada broşür alırken üçte ikiye yakın bir çoğunluk ise bu tip bir yayın almadıklarını belirtmişlerdir. Buradan ziyaretçilere gezi başlarken sarayı tarihi, mimarisi ve koleksiyonları açısından tanıtıcı broşür verilmesinin gerekliliği anlaşılmaktadır.

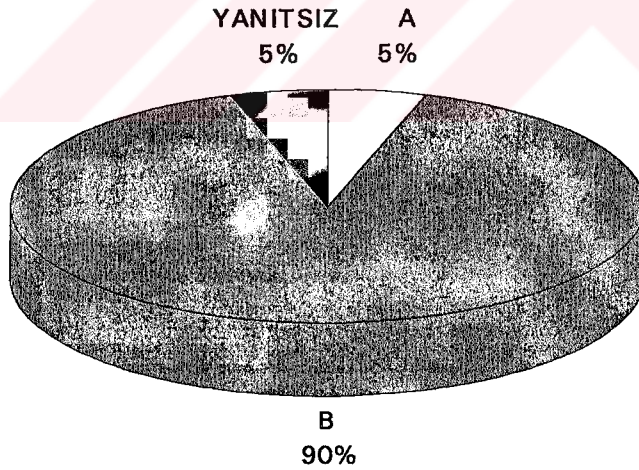
5. "Sarayı gezmeden önce bir video gösterisi izlediniz mi?"

a. Bu soruya yerli ziyaretçilerden 112 kişi, yabancı ziyaretçilerden ise 90 kişi hayır yanıtını vermiştir. Yerli ziyaretçilerden 8, yabancı ziyaretçilerden ise 5 kişi bir video gösterisini izledikleri şeklinde yanıt verirken, 5 yabancı ziyaretçi bu soruyu yanıtsız bırakmıştır.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

c. Saraydaki gezi başlamadan önce video ile tanıtıcı filmlerin izletilmesi gezinin daha kalıcı bir anı olmasını sağlayacaktır. Bunun beraber öğrenilen bilgilerle daha çok akılda kalıcı olacaktır.

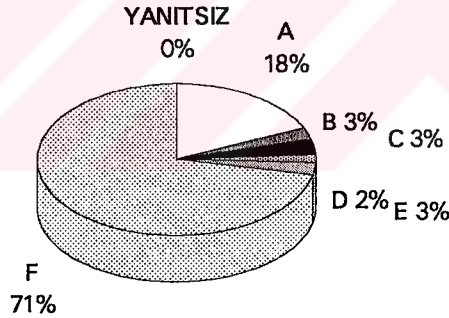
SERGİLEMEYE İLİŞKİN SORULAR

1. " Dolmabahçe Sarayı'nda sizi en çok etkileyen ne oldu?"

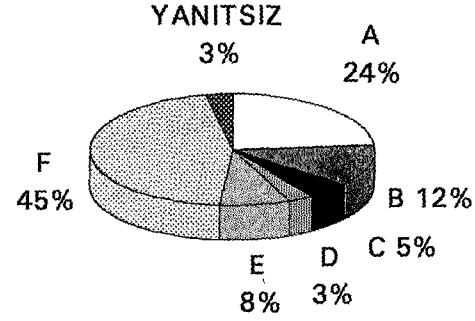
a. Bu soruya yerli ziyaretçilerden 22 kişi mimarisi, 3 kişi padişahların yaşadıkları yer olması, 3 kişi Atatürk'ün vefat ettiği yer olması, 2 kişi boğazda etkileyici bir yer olması, 3 kişi koleksiyonları diye yanıt verirken 86 kişi "bu seçeneklerin tamamı beni çok etkiledi" anlamındaki hepsi yanıtını vermiştir. Yabancı ziyaretçilerden ise 24 kişi mimarisi, 12 kişi padişahların yaşadıkları yer olması, 5 kişi Atatürk'ün vefat ettiği yer olması, 3 kişi boğazı gören etkileyici bir yer olması, 8 kişi koleksiyonları, 45 kişi ise hepsi yanıtını verirken 3 kişi bu soruya yanıt vermemiştir.

b.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

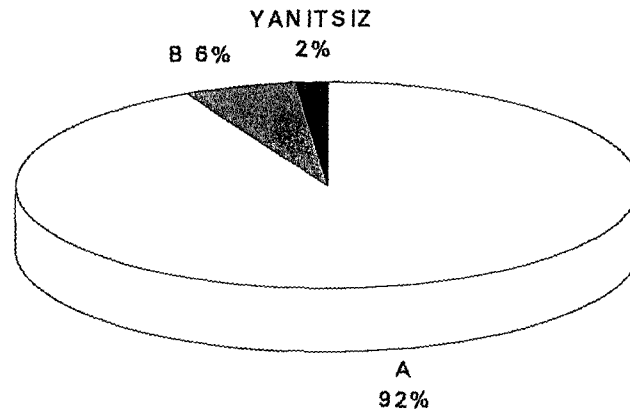
c. Dolmabahçe Saray-Müzesi'nin bu sebeplerden ötürü etkileyici oluşu avantaj olarak kabul edilmelidir. Sergileme ve tanıtım faaliyetleri yürütülürken bu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.

2. " Rehberli gezi sırasında özellikle dikkatinizi çeken eserler oldu mu?"

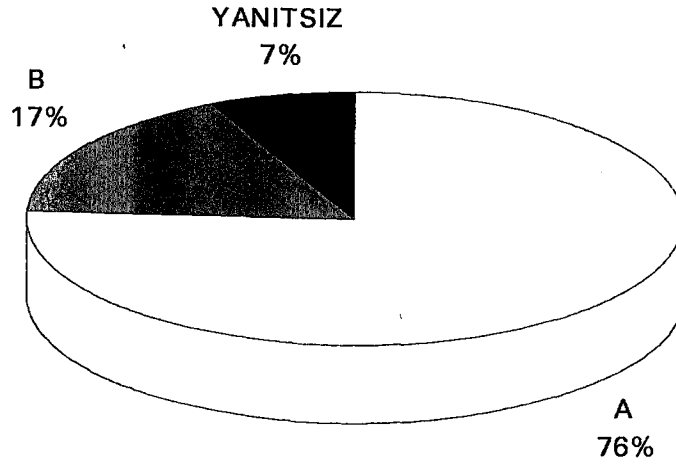
a. Bu soruya yerli ziyaretçilerden 111 kişi evet yanıtını verirken 7 kişi hayır yanıtını vermiş 2 kişi ise yanıt vermemiştir. Yabancı ziyaretçilerden 76 kişi evet, 17 kişi hayır yanıtını verirken, 7 kişi ise bu soruya yanıt vermemiştir.

b.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

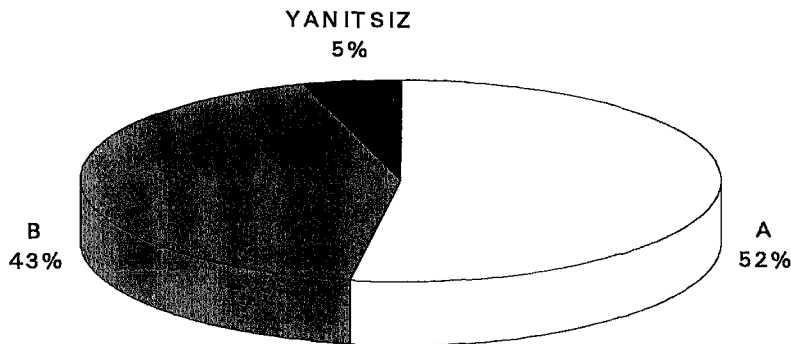
c. Gerek yerli gerekse yabancı ziyaretçilerin ilgilerini çeken eserler olduğu böylece ortaya çıkmıştır.

3. "Yanıtınız evet ise bu eserler hakkında soru sorup rehberden ayrıntılı bilgi alabildiniz mi?"

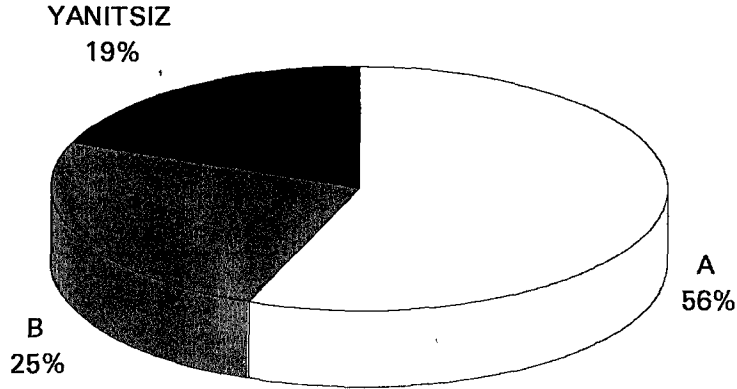
a. Yerli ziyaretçilerden 63 kişi bu soruya evet demiş 51 kişi soru sormak için uygun bir ortam yoktu yanıtını vermiş, 6 kişi ise yanıt vermemiştir. Yabancı ziyaretçilerden 56 kişi evet yanıtını verirken, 25 kişi soru sormak için uygun ortam yoktu yanıtını vermiş 19 kişi ise bu soruyu yanıtsız bırakmıştır.

b.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

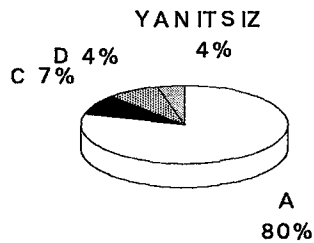
c. Yerli ve yabancı ziyaretçilerin bir bölümü merak ettikleri yada dikkatlerini çeken eserler hakkında detaylı bilgi alabilmiş diğer ziyaretçiler ise soru sormak için uygun ortam bulamamışlardır. Bu durum rehberle yapılan turların kalabalıklığından ve çabukluğundan kaynaklanmaktadır.

4. " Saray yaşandığı gibi sergilenmektedir.Eserlerin dizilimini (sergilenmesini) nasıl buldunuz?"

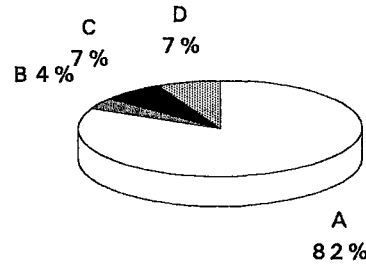
a. Bu soruya yerli ziyaretçilerden 95 kişi düzenli, 10 kişi çok kalabalık, 10 kişi çok az yanıtını verirken 5 kişi yanıt vermemiştir. Yabancı ziyaretçilerden 82 kişi düzenli, 4 kişi düzensiz, 7 kişi çok kalabalık, 7 kişi çok az olduklarını belirtirmiştir.

b.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

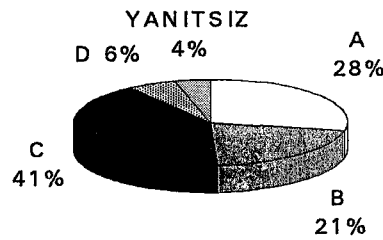
c. Yerli ve yabancı ziyaretçilerin büyük bir bölümü saraydaki sergilemenin düzenli olduğunu ifade etmiştir.

5. " Gezi yolundaki eserlerin tamamını görebildiniz mi?"

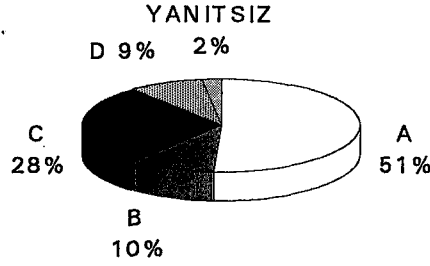
a. Yerli ziyaretçilerden 35 kişi evet derken, 25 kişi uzakta kalanlarını göremediğini belirtmiştir. Bunun yanısıra 49 kişi hızlı bir gezi olduğundan " tamamını göremedim " diye yanıt verirken, 7 kişi "karanlıkta kalanlarını göremedim" diye yanıt vermiş, 5 kişi ise soruyu yanıtsız bırakmıştır. Yabancı ziyaretçilerden 51 kişi evet derken, 10 kişi "uzakta kalanlarını göremedim" yanıtını vermiş, 28 kişi hızlı bir gezi olduğundan " tamamını göremedim " diye yanıt verirken, 9 kişi "karanlıkta kalanlarını göremedim" diye yanıt vermiş, 2 kişi ise soruyu yanıtsız bırakmıştır.

b.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

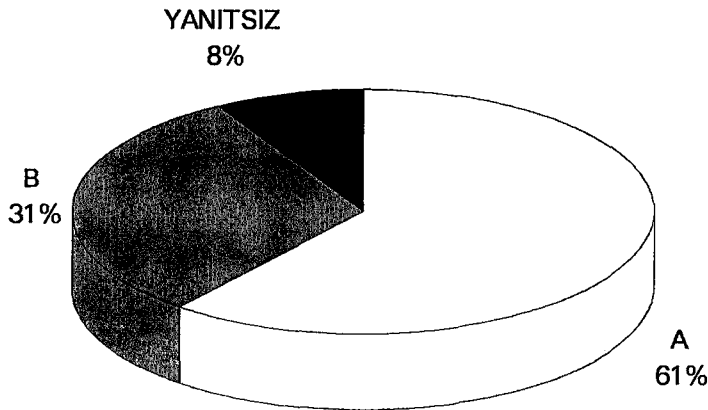
c. Yerli ve yabancı ziyaretçilerin yarıya yakın bir bölümü gezi yolundaki eserlerin tamamını görebildiklerini belirtirken yine aynı çoğunlukta ziyaretçi kitlesi hızlı bir gezi olduğundan hepsini göremediklerini belirtmişlerdir. Buradan şu sonuç çıkmaktadır. Saray içindeki gezi bir grup ziyaretçiyi memnun ederken diğer bir grup ziyaretçiyi ise tatmin etmemiştir. Bunun nedeni ise gezinin hızlı olmasıdır.

6. "Gezi süresince eserlerin yıpranmış olduğunu düşündünüz mü?"

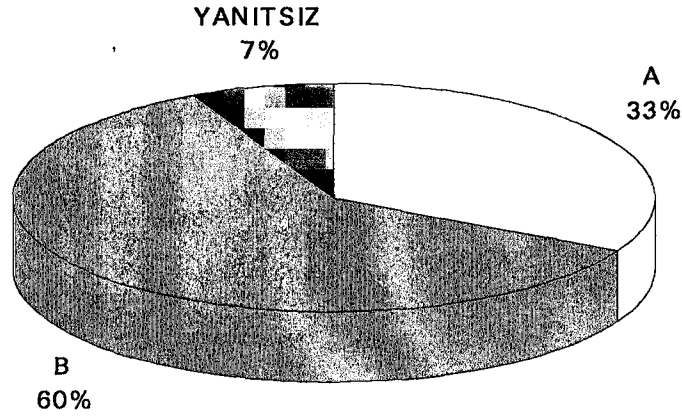
a. Bu soruya yerli ziyaretçilerden 73 kişi evet, 37 kişi hayır yanıtını verirken, 10 kişi yanıt vermemiştir. Yabancı ziyaretçilerden ise 33 kişi evet, 60 kişi hayır yanıtını vermiş 7 kişi ise soruyu yanıtsız bırakmışlardır.

b.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

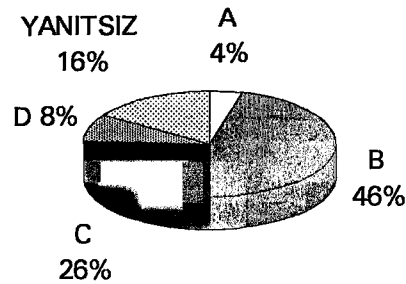
c. Eserlerin yıpranmış olduğu gerek yerli gerekse yabancı ziyaretçiler tarafından gözlenmiştir.

7. "Hangi eserlerin en fazla yıpranmış olduğunu izlediniz?"

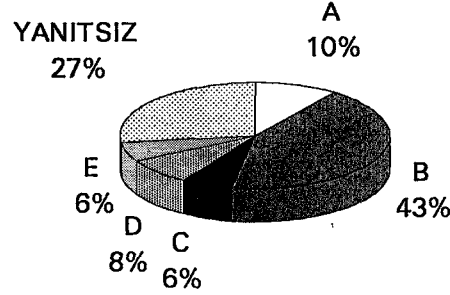
a. Bu soruya yerli ziyaretçilerden 5 kişi resim, 55 kişi tekstil, 31 kişi mobilya, 10 kişi bina yanıtını verirken 19 kişi soruyu yanıtızsız bırakmıştır. Yabancı ziyaretçilerden ise 10 kişi resim, 43 kişi tekstil, 6 kişi mobilya, 8 kişi bina, 6 kişi cam ve kristal yanıtını verirken 27 kişi soruya yanıt vermemişlerdir.

b.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

c. Yerli ve yabancı ziyaretçilerin çoğunluğu en çok yıpranan eserlerin tekstil ve mobilya olduğu noktasında birleşmişlerdir. Bunu resim, bina, cam, kristal ve seramik eserler izlemektedir.

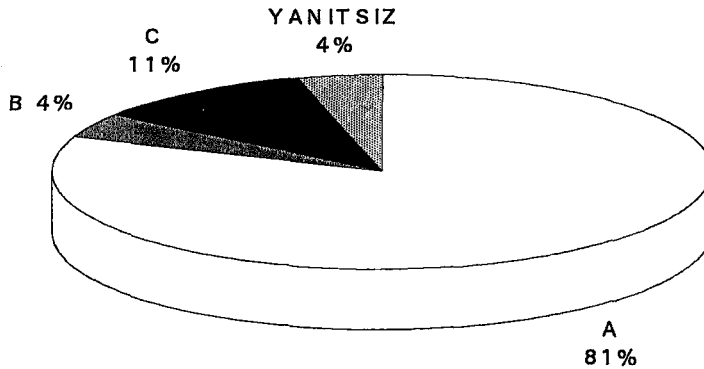
BİLGİLENDİRMEYE İLİŞKİN SORULAR

1. "Sarayı rehberle gezmek yararlı oldu mu?"

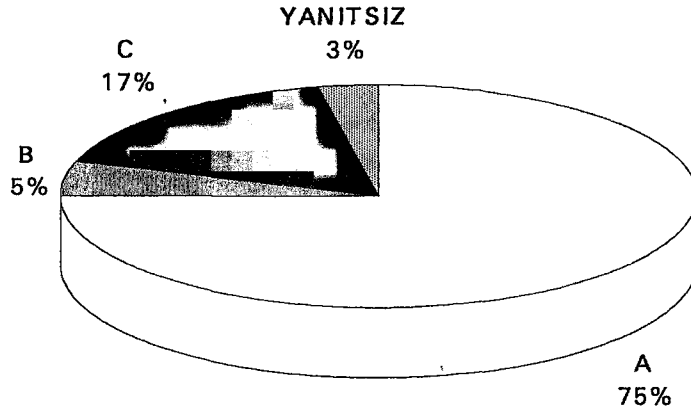
a. Bu soruya yerli ziyaretçilerden 97 kişi evet 5 kişi hayır derken 13 kişi tek başına gezmek istediğini belirtmiş, 5 kişi ise yanıt vermemiştir. Yabancı ziyaretçilerden 75 kişi evet, 5 kişi hayır demiş 17 kişi yalnız gezmek istemiş, 3 kişi ise yanıt vermemiştir.

b.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

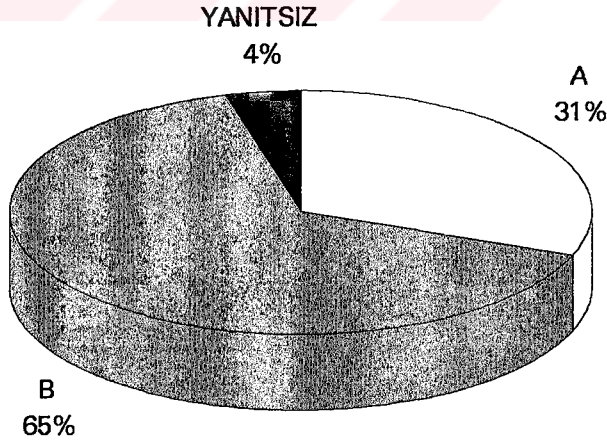
c. Yerli ve yabancı ziyaretçilerin büyük çoğunluğu sarayı rehberle gezmenin yararlı olduğunu belirtmiştir.

2. "Rehberli gezi süresi sizce yeterli miydi?"

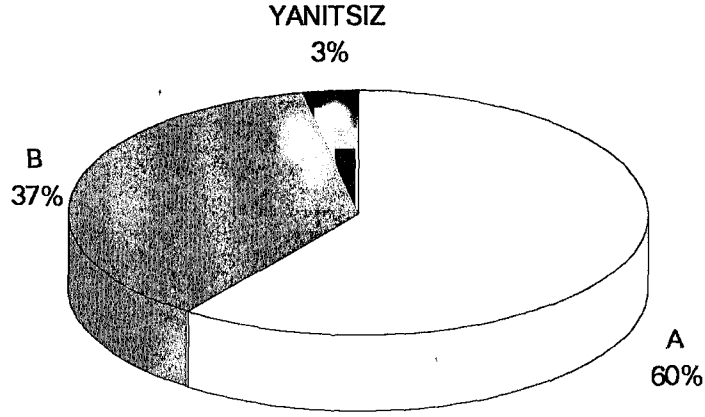
a. Bu soruya yerli ziyaretçilerden 37 evet, 78 hayır yanıtı gelmiş, 5 kişi yanıt vermemiştir. Yabancı ziyaretçilerden ise 60 kişi evet, 37 kişi hayır yanıtı verirken, 3 kişi yanıt vermemiştir.

b.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

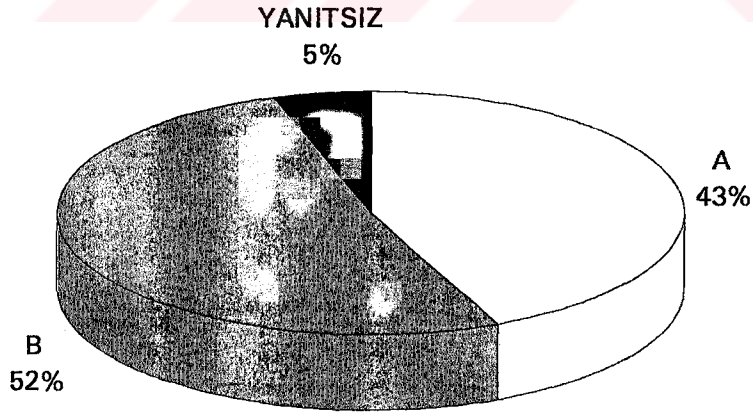
c. Gezi süresi yerli ve yabancı ziyaretçiler tarafından yeterli bulunmamıştır.

3. "Rehberinizin anlattığı bilgiler sizi yeterince bilgilendirdi mi?"

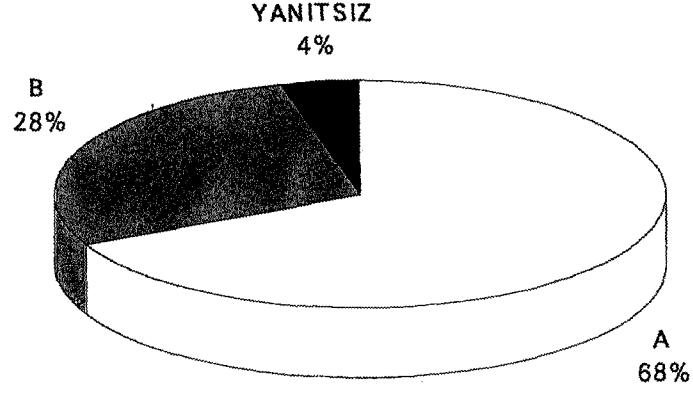
a. Bu soruya yerli ziyaretçilerden 52 kişi evet, 62 kişi hayır demiş, 6 kişi yanıt vermemiştir. Yabancı ziyaretçilerden ise 68 evet, 28 hayır yanıt gelmiş, 4 kişi yanıt vermemiştir.

b.

YERLİ ZİYARETÇİLER

YABANCI ZİYARETÇİLER

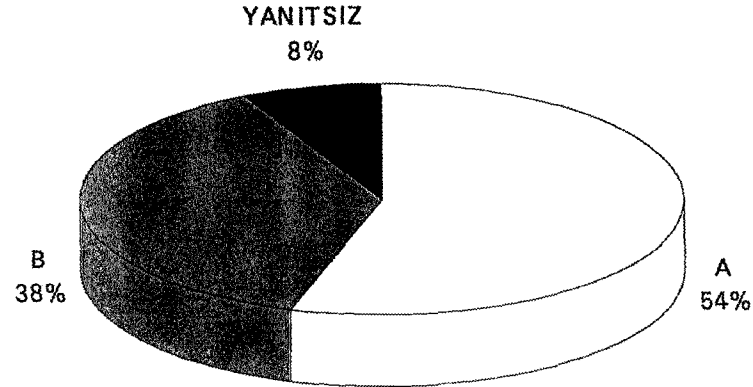
c. Çoğunluk rehberin anlattıklarının kendilerini yeterince bilgilendirdiğini belirtirken, 90 kişilik bir ziyaretçi kitlesi ise yeterince bilgilenemediğini ifade etmiştir.

4. "Rehberli gezi sırasında ok işaretleri ile yönlendirme ister misiniz?"

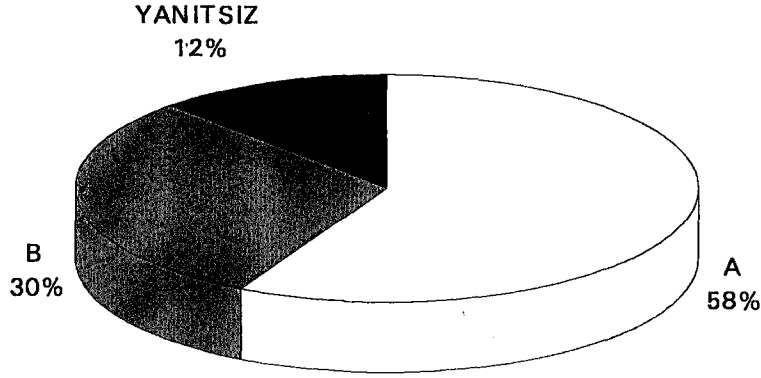
a. Yerli ziyaretçilerden 66 kişi bu soruya evet derken, 45 kişi hayır yanıtı vermiş, 9 kişi ise soruyu yanıtlamamıştır. Yabancı ziyaretçilerden ise 58 kişi evet, 30 kişi hayır yanıtı verirken, 12 kişi yanıt vermemiştir.

b.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

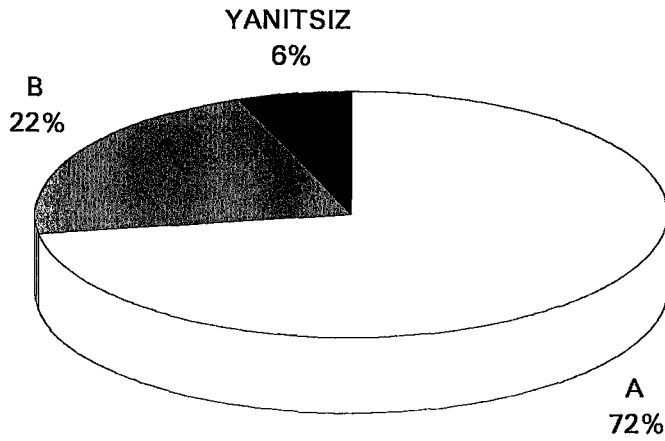
c. Yerli ve yabancı ziyaretçilerin büyük çoğunluğu ok işaretleri ile yönlendirme istediklerini belirtmişlerdir. Azımsanamayacak bir çoğunluk ise buna gerek duymamıştır.

5. "Rehberli gezi sırasında etiketle bilgilendirme ister misiniz?"

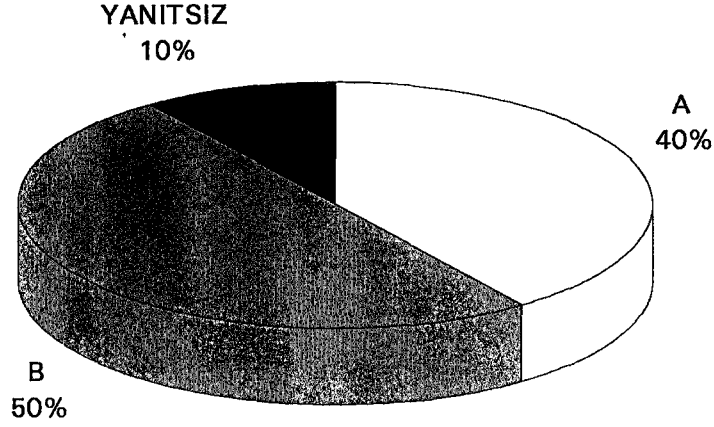
a. Yerli ziyaretçilerden bu soruya 87 evet, 26 hayır yanıtı gelirken, 7 kişi yanıt vermemiştir. Yabancı ziyaretçilerden ise 40 kişi evet, 50 kişi hayır yanıtı verirken, 10 kişi ise yanıt vermemiştir.

b.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

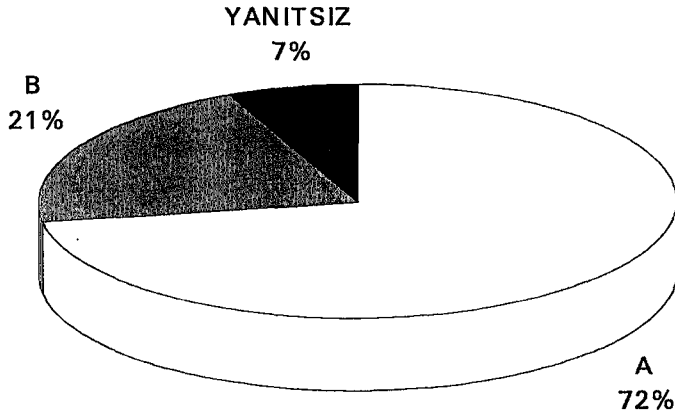
c. Yerli ve yabancı ziyaretçilerin büyük çoğunluğu etiketle bilgilendirme istediklerini belirtirken bir grup ziyaretçi ise buna gerek duymadıklarını ifade etmişlerdir.

6. "Rehberli gezi sırasında bilgilendirme panoları ister misiniz?"

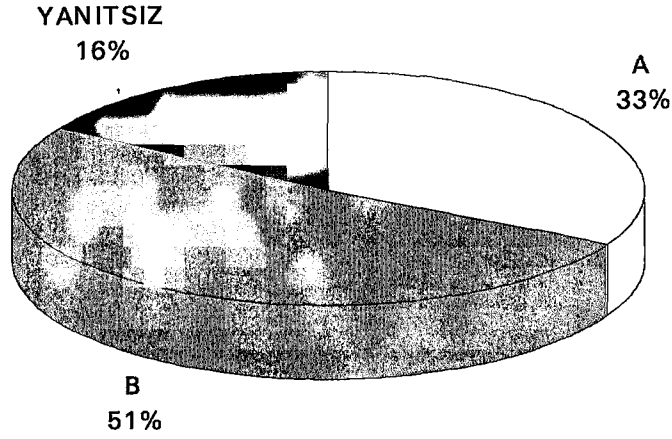
a. Yerli ziyaretçilerden bu soruya 87 evet, 25 hayır yanıt gelmiş, 8 kişi ise yanıt vermemiştir. Yabancı ziyaretçilerden ise 33 kişi evet, 51 kişi hayır yanıt verirken, 16 kişi soruyu yanıtlamamıştır.

b.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

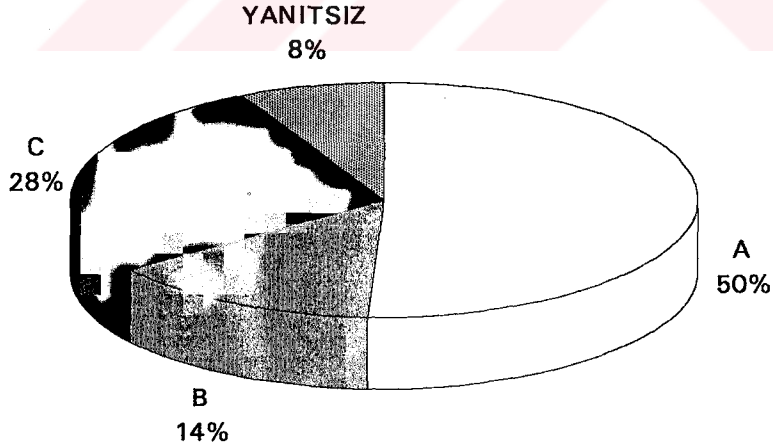

c. Yerli ve yabancı ziyaretçilerin çoğunluğu rehberli gezi sırasında bilgilendirme panoları istediklerini belirtirken bir grup ziyaretçi ise buna gerek duymadıklarını ifade etmişlerdir.

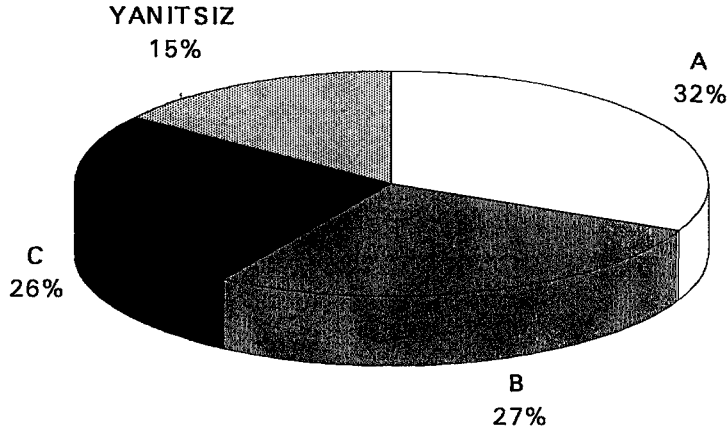
7. " Sarayın ana yapısı dışındaki geziniz sırasında yazılı bilgilendirme (ok işaretleri, var olan birimlerin isimlerinin yazılı olduğu levhalar gibi) işaretleri ihtiyacınızı karşılamaya yardımcı oldu mu?"

b.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

c. Sarayın ana yapısı dışındaki geziler için levhalar ve ok işaretlerine ihtiyaç duyulduğu noktasında ziyaretçiler birleşmişlerdir.

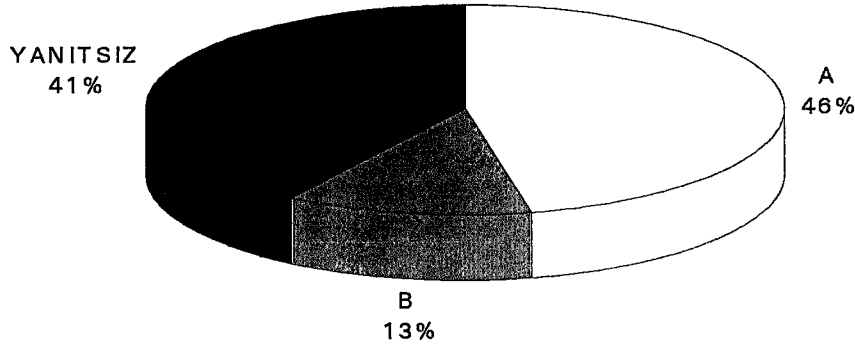
DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

1. Değerlendirme bölümündeki küçük sınava doğru yanıt verenler %30 oranındadır. Sarayın inşa tarihi, kimin yaptırdığı ve üslubunun fazla akılda kalmadığı anlaşılmaktadır.

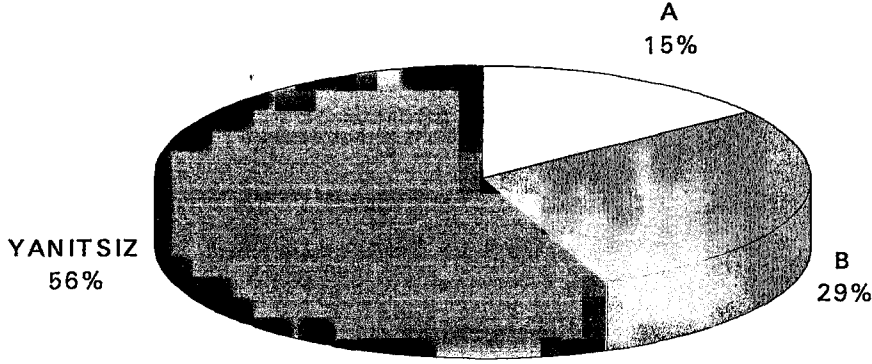
2. "Audio-visual sistem tanıtımda yaralı oldu mu?"

a. Yerli ziyaretçilerden bu soruya 56 evet, 15 hayır yanıtı gelirken, 49 kişiden yanıt gelmemiştir. Yabancı ziyaretçilerden 15 kişi evet, 29 kişi hayır yanıtı verirken, 56 kişi soruyu yanıtsız bırakmıştır.

b. YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

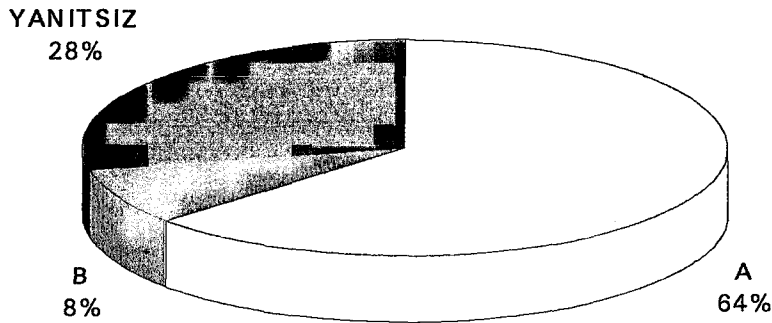
c. Bu soruda yerli ve yabancı ziyaretçiler aynı noktada birleşmişler ve audio-visual sistemin tanıtımda yararlı olacağını belirtmişlerdir. Bu soruya çoğunluğun yanıt vermemesi, çağdaş müzecilikte müze tanıtımlarının audio-visual sistem ile yapıldığını ziyaretçilerin büyük çoğunluğunun bilmesi ile açıklanabilir.

3. " Çocuk, genç ve yetişkinler için ayrı boyutlarda broşür ve kitap sağlanması yararlı olur mu?"

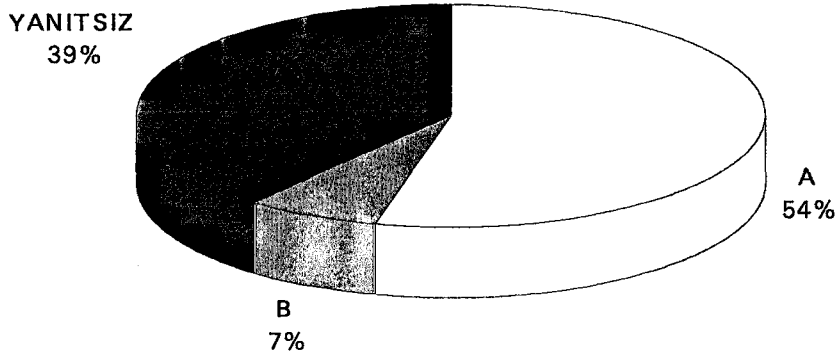
a. Bu soruya yerli ziyaretçilerden 76 evet, 10 hayır yanıtı verilmiş, 34 kişi soruyu yanıtlamamıştır. Yabancı ziyaretçilerden 54 kişi evet, 7 kişi hayır yanıtı verirken, 39 kişi soruyu yanıtlamamıştır.

b.

YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

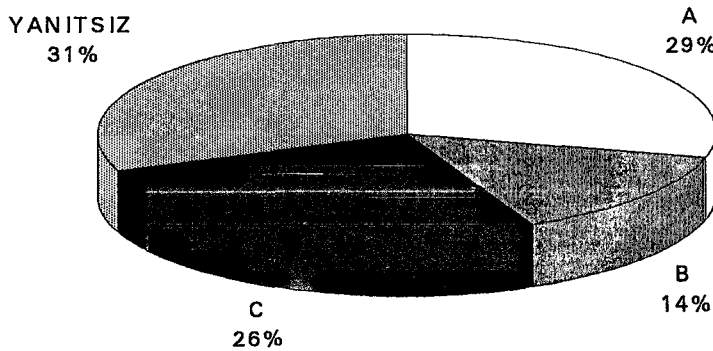

c. Bu soruda da yerli ve yabancı ziyaretçiler ayrı ayrı yaş grupları için farklı boyutlarda broşür ve kitap sağlanması gerektiği konusunda birleşmişlerdir.

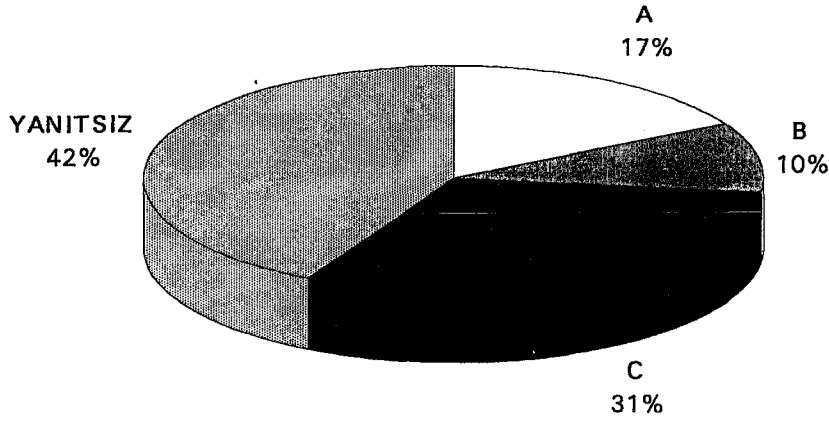
4. "Yıpranmış eserlerin saray içinde sergilenmesi dikkatinizi çektiyse aşağıdakilerden hangi çözümleri önerirsiniz?"

a. Bu soruda yerli ziyaretçilerden 35 'i bazı eserlerin vitrin içinde sergilenmesi, 17'si yıpranmış orjinallerin kopyalarının çıkarılarak korunması, 31'i binanın ve eserlerin tümünün olduğu gibi bırakılması önerisini getirmiş, 34 kişi ise yanıt vermemiştir. Yabancı ziyaretçilerden 17'si bazı eserlerin vitrin içinde sergilenmesi, 10'u yıpranmış orjinallerin kopyalarının çıkarılarak korunması, 31'i binanın ve eserlerin tümünün olduğu gibi bırakılması önerisini getirmiş, 42 kişi de yanıt vermemiştir.

b. YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

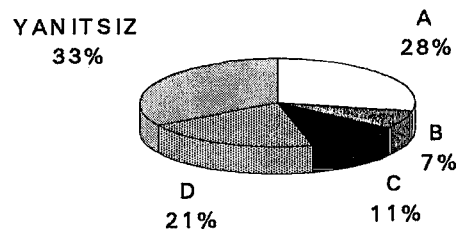

c. Yerli ve yabancı ziyaretçilerin çoğu saraydaki eserlerin pek çoğunun yıpranmış olduğunu gözlemiş olmalarına rağmen sarayın olduğu gibi sergilenmesinden yana olduklarını belirtmişlerdir.

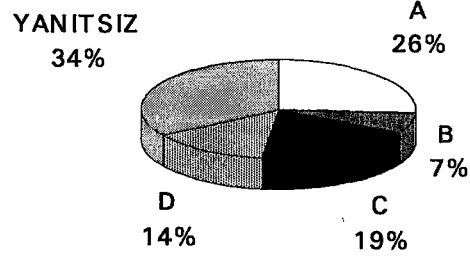
5. " Sizce saray bölümlere ayrılrsa ve her bölüm için ayrı gezi programları düzenlense bu tip bir uygulamayı nasıl karşılırsınız?"

a. Bu soruya yerli ziyaretçilerden 34'ü "çok yerinde ve doğru bir karar", 8'i "bu kadar ayrıntılı gezmeye vakit bulamayabilirim", 13' ü "bu hali iyi", 25'i "farklı gruplar için farklı rehberli gezi" seçeneklerini işaretlemiş, 40 kişi ise yanıt vermemiştir. Yabancı ziyaretçilerden 26'sı "çok yerinde ve doğru bir karar", 7'si "bu kadar ayrıntılı gezmeye vakit bulamayabilirim", 19'u "bu hali iyi", 14'ü "farklı gruplar için farklı rehberli gezi" seçeneklerini işaretlemiş, 35 kişi ise yanıt vermemiştir.

b. YERLİ ZİYARETÇİ

YABANCI ZİYARETÇİ

c. Bu soru için de ziyaretçilerin genellikle aynı fikirde oldukları görülmektedir. Aynı ayrı gezi programları tercih edildiği gibi farklı gruplar için de gezi programları düzenlenmesi fikrine olumlu baktıklarını belirtmişlerdir.

6. Genellikle eksikliği duyulan konuların başında bilgilendirme yetersizliği gelmektedir. Ayrıca havalandırmanın olmayışı, çocukların gezi süresince bırakılabileceği bir oyun odası olamayışı, yerli ziyaretçiler için giriş ücretinin yüksek oluşu, gezinin hızlı ve yorucu olduğu ziyaretçiler tarafından belirtilmiştir.

5. DOLMABAHÇE SARAY-MÜZESİ SORUNLARINA ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK BAĞLAMINDA ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

5.1. KORUMA ÖNERİLERİ

1. Sarayın sergileme yönteminden dolayı halı, metal, tablo gibi çeşitlilik gösteren eserler birarada sergilenmektedir. Böyle bir ortamda eser ve nesneler çevrenin etkilerine karşı korunmaya alınmayıp, yıpranmaya terk edilmişlerdir. Dış etkenlerin olumsuz etkilerinin tamamen kontrol altına alınması gerekli değil artık şarttır.

2. Sarayın pencereleri beyaz bez ile örtülerek gün ışığının içeriye girmesi önlenmeye çalışılmaktadır. Bu bir koruma yöntemi değildir. Ayrıca yer yer kapı aralıklarından gün ışığı içeri sızabilmektedir. Bu perdeler ile gezi yolunun sağ ve sol yanlarındaki tüm pencere ve kapı pencereleri kapatılmıştır. Ziyaretçilerin yön duygusunu da kaybetmesine neden olan bu beyaz bezden ibaret perdelerin yerine pencere camlarına mor ötesi ışınlamaları geçirmeyen vernikler sürülmeli yada film ve süzgeçlerle koruma yönüne gidilmelidir. Anket sonuçlarından da anlaşıldığı üzere izleyiciler başta tekstil ve resim olmak üzere tüm eşyaların yıpranmış olduklarını gözlemişlerdir.(1) Bu tedbirler alınarak içerideki nesnelerin ömrünün uzatılması gerekir.

3. Sarayın deniz kenarında bir yapı olması koruma konusuna daha fazla titizlikle yaklaşılması gerektiğini bir kez daha bize hatırlatmaktadır. Denizden rüzgarla gelen tuzlar hem binanın çevresine hem de cephesine ve içerideki objelere zarar vermektedir. Buna karşı önlem dış etkenlerin sifıra indirgenmesi olmalıdır.

4. Sarayın bir kenarı denize bakarken bir diğer kenarı ise yoğun bir trafik yaşayan Dolmabahçe caddesine bakmaktadır. Trafik ve şehrin kirli havası sadece sarayın dış cephesini değil içini de kirletmektedir. Bu yüzden koruma konusundaki enson yenilikler izlenmeli ve sarayın koruma yöntemlerinin acilen gözden geçirilmesi gerekmektedir.

(1) bkn. Resim listesi

5.2. SERGİLEME ÖNERİLERİ

Dolmabahçe Saray-Müzesi'nde sergileme yöntemi olarak "tefriş" tercih edilmiştir. Yani sarayın iç bünyesindeki tüm objeler sultandan kaldığı şekliyle sergilenmektedir. Bunun getirdiği bazı dezavantajlar ve bunların gerektiği gibi denetlenememesi saray ve içindeki objeler için tehdit unsurudur. Bu olumsuz koşulların denetlenebilmesi için yapılması gereken işlemleri şöyle sıralayabiliriz.

1. Sarayda bugün çeşitli türde malzemeler bir arada sergilenmekte ve eserlerin yokolma-yıpranma süreçleri hızlanmaktadır. Bunun durdurulması için eserlerin kendi organik yada inorganik yapılarına uygun ortamlarda sergilenmesi gerekmektedir.

2. Sarayın bir müze binası olarak inşa edilmediğini ve binadan kaynaklanan, yıllardır da önlenemeyen dezavantajlarının da bulunduğunu gözönüne alırsak, bu çok değerli nesnelerin aslında modern bir müze binasında sergilenmesi, onların korunmasını sağlayacaksa da bir saray müze olması nedeniyle ancak binanın koşullarının iyileştirilmesi ile etkin korumanın mümkün olacağı anlaşılmaktadır.

3. Çevresel koşulların olumsuz etkilerinin "Prado Müzesi" örneğinde olduğu gibi binanın tümünün hava-nem koşullarının denetlenerek ve sanat yapıtlarının korunarak sergilenmesine çalışılmalıdır.

4. Gezi yolundaki giriş-çıkış problemleri yeniden gözden geçirilmelidir. Sarayın bölümlere ayrılması ve gezi programlarının bu düzenlemeye göre yapılarak ziyarete açılması gerekmektedir. Bugün yaşanan şekildeki gezi programı ile çok yorucu ve hızlı bir tur yapılmaktadır. Anket sonuçlarından da böyle bir düzenleme yapılması gerekliliği fikri çıkmaktadır. Çeşitli gezi programları alternatifine sahip olan ziyaretçi tercih yapabileceği gibi gezdiği-gördüğü bölümler hakkında daha ayrıntılı ve daha kalıcı bilgiler edinebilecektir. Ayrıca gezi, oluşturulacak her tur programı için ayrı bilet alınarak yapılmalıdır.

5. Sarayın "Değerli Eşyalar Seksiyonları" adı altında vitrin sergilemesi yapılan bölümlerinde ise üzerinde durulması gereken noktalar vardır. Bu vitrinlerde genellikle mutfak kullanım eşyaları, çay ve yemek takımları sergilenmektedir. Vitrin içi aydınlatması için floresan lamba kullanılmaktadır. Bunun önüne mutlaka mor ötesi ışınimleri süzen süzgeçler konmalı yada en azından akkor flamanlı lambalar ile aydınlatma

yapılmalıdır. Aksi halde floresan lambanın yaydığı mor ötesi ışınım lar vitrin içindeki objelere zarar vermeye devam edeceklerdir.

6. Vitrin tipi sergileme yapılan bölümlerdeki bir diğer husus ise vitrinlerde kullanılan etiketlerdir. Etiketlerde çok genel anlamda bir yada iki cümle yer almaktadır. İngilizceleri de olan bu cümlelerde tarih ibaresi yoktur. Beş veya altı cümleyi geçmeyecek şekilde ve içinde tarih ibaresi bulunan cümleler kullanılmalıdır. Bunun için uygun yazı karakterleri seçilmelidir. Vitrin tipi sergilemelerde uygun yazı karakteri olarak Helvetica Medium 48 pt bold tercih edilmelidir. (1) Vitrinin büyüklüğüne göre yazının büyüklüğü ve yeri iyi tesbit edilmelidir.

7. Saraydaki vitrin tipi sergilemede dikkat edilmesi gereken bir diğer sorun ise vitrinlerin arka arkaya yada yan yana yerleştirilmesinde ortaya çıkmaktadır. Vitrinin her iki tarafında da objeler sergileniyorsa her iki cepheyi içeriden ayıran bir bölme olmalıdır. Bunun iki faydası olacaktır. Birincisi, obje ile izleyici arasında rahat bir iletişim kurulmasının sağlanmasıdır. İkincisi ise vitrinlerin bölmelendirilmesi ile müstakil vitrinler oluşturulacak böylece bir vitrindeki objeye bakılırken bir diğer vitrindeki objelerin görülmesi önlenecektir. Vitrin içi aydınlatmanın vitrin camların oluşturduğu parlaklık izleyicinin gözünü almakta ve bölmelendirilmemiş vitrinlerde izleyicinin dikkatini dağıtmaktadır. Bu sorun bölmelendirme yöntemiyle giderilēbilecektir.

8. Sarayın iç bünyesine ait yukarıda açıklanan eksiklikler düzeltilmeye çalışılırken sarayın çevresi ile bir bütün oluşu unutulmamalıdır. Bu bütünlüğü korumak ve devam ettirmek için çevresindeki yeşil dokuyu korumak ve geliştirmek gereklidir. Ait olduğu kent dokusu içinde saray yerini alabilmeli, bu koşullarla beraber 21. yüzyılın teknik olanakları sarayın içine taşınabilmelidir. Bu da bağlı olduğu kurum ile Milli Saraylar Daire Başkanlığı'nın çabaları ile olacaktır.

9. Sarayın halka açık olmayan bölümlerinin de işlevlendirilerek veya sergi mekanı olarak ziyarete açılmalıdır. Saray kompleksi içindeki yapılarak, örneğin kütüphane, tiyatro salonu gibi işlevler verilerek günlük yaşamla birleştirilmelidir.

(1) ATAGÖK, Tomur ; Müzecilik Ders Notları ,1991

5.3. BİLGİLENDİRME ÖNERİLERİ

1. Anket sonuçlarının da gösterdiği gibi saraydaki tur başlamadan tanıtıcı filmlerin izlenmesi gezi sırasında anlatılan bilgilerin kalıcılığını sağlamak açısından faydalı olacaktır. Audio-visual sistem yeniden kurulmalıdır.

2. Saray içinde yapılan tur başlamadan önce ziyaretçilere ücretsiz olarak bir yada iki sayfadan ibaret bir broşür dağıtılmalıdır. Bu broşürde sarayın planı ve bu planda gezi yolu işaretlenmeli, tarihçesi ve koleksiyonları hakkında özet bilgiler yer almalıdır. Anket sonuçlarından da buraya gelen ziyaretçilerin pek çoğunun konu ile ilgili kitap veya broşür almadan geziye katıldıkları anlaşılmıştır. Böylece eksik kalan bu husus kapatılmış ve ziyaretçilerin ellerinde yazılı bilgi bulunmuş olacaktır.

3. Saray içindeki gezi sırasında eşyalara ve duvarlara monte edilmeksizin ok işaretleri ile gezi yönü belirlenmelidir. Metal veya metal bir zemin üzerine oturtulmuş T harfi şeklinde yine metal veya ahşaptan yapılmış bir yön belirleyici yararlı olacaktır. Her ne kadar gezi rehber eşliğinde yapılsa da gruplar bölünebilmektedir.

4. Sergileme önerileri bölümünde de değinildiği gibi etiketlerdeki bilgilerin çoğaltılması ve doyurucu bilgilerin bulunması gerekmektedir. Ayrıca rehberin ayrıntılı bilgilerle konuyu tamamlaması gerekmektedir.

5. Saray binasının dışındaki gezi sırasında kişilerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılamaları için ok işaretleri, krokiler görülebilecek yerlerde kullanılmalıdır. Böylece saraya gelen ziyaretçilerin zorluk çekmeden ihtiyaçları karşılanacak ve rahatları sağlanmış olacaktır.

5.4. TANITIM ÖNERİLERİ

1. Anket sonuçlarından da anlaşıldığı gibi Dolmabahçe Saray-Müzesi, saraya gelen yerli ve yabancı ziyaretçiler arasında saraya gelmeden önce tanınan bir saray-müzedir. Bunun bir avantaj olduğu kabul edilmeli, daha iyi hizmet verebilmek için saray-müze kimliğinin dışına çıkılmadan çalışmalar yapılmalıdır.

2. Bu çalışmaların başında büyük bir kitleye ulaşma hedefi olmalıdır. Bunun için en uygun araç medyadır. Televizyon kanallarının çokluğu hatırlanarak tanıtım çalışmaları uzun veya kısa metrajlı filmlerle

sürekliliğini korumalıdır. Belgesel niteliğini taşıyan bu tanıtıcı filmler video kaseti şeklinde de satış reyonunda satılabilmelidir.

3. Saray müze kimliğine yakışır şekilde sarayın halka açık olmayan bölümleri işlevlendirilmelidir. Ancak bu konuda çok hassas davranmak gerekecektir. Örneğin saat kulesinin sahlep bar olarak açılmasını yakın zamanda medyadan öğrenmiş bulunuyoruz. Burasını sahlep bar olarak değil de en üst katında bir dürbün bulunan ve ziyaretçilerin boğazı bir başka açıdan görmelerini sağlayan bir izleme yeri (observationdeck) olarak görmek tarihi ve kültürel kimliğine daha yakın ve daha uygun düşecektir.

4. Orta öğretimle bağlantılı olarak eğitim seminerleri düzenlenmelidir. Bugün Dolmabahçe Saray-Müzesi'nin yerini İstanbul'da yaşayıpta bilmeyen pek çok orta öğrenim gören insan vardır. Bu büyük kültür eksikliğini bir an evvel kapatmak için Milli Eğitim Müdürlüğü ile ortak çalışmalar yapılmalıdır. İstanbul bölgelere ayrılıp, bu bölgelerdeki okulların tümü taranarak dialı gössterilerin de bulunduğu toplantı ve seminer dizileri ile Milli Saraylar ve bu bağlamda ulusal kültürümüzü önce kendi çocuklarımıza tanıtmamız, anlatmamız gerekmektedir.

5. Dolmabahçe Saray-Müzesi incelenirken ele alınması gereken konular saray içindeki objeler ve onların bugünkü durumlarından kaynaklanan sorunlardan ibaret değildir. Dolmabahçe Saray-Müzesi içinde bulunduğu çevre ve şehir bağlamında düşünülmelidir. Örneğin hemen yakınındaki Maçka Parkı, Maçka ve Teşvikiye semtlerindeki sanat galerileri, buraya gelen izleyici kitlesinin yoğunluğu ve ilgisi saraya da çekilmelidir. Bir diğer yanda Beşiktaş semti, burada Mimar Sinan Üniversitesi ve devamı olan Yıldız'da Yıldız Sarayı ve Yıldız Teknik Üniversitesi'nin bulunduğu düşünülürse büyük bir insan yoğunluğunun olduğu görülmektedir. Bu yoğunluk saraya nasıl çekilmelidir sorusu akla gelmelidir. Bu sarayın bazı bölümlerinin izlendirilmesi ile olabilir. Bugün bir ölçüde bu yapılmaya çalışılmaktadır. Milli Saraylar Daire Başkanlığı'nın bilgisi altında Hareket Köşkleri'nde geçici sergiler düzenlenmekte ve İhlamur Kasrı'nda resim kursları verilmektedir. Resim-Heykel Müzesi'de çeşitli sanat faaliyetlerini sürdürmektedir. Bugün saraya idari açıdan bağlı olmasalar da, inşa edildikleri tarihlerde sarayın bir bölümü durumunda olan diğer birimlerin sarayla bir bütün olarak düşünülüp işlev kazandırılması gerekmektedir. Örneğin bugün Başbakanlık Arşivi olarak kullanılan Bendegan ve Beşiktaş Emniyet Amirliği olarak kullanılan Müsahiban Daireleri saray-müze kimliği ile bütünleştirilmelidir. Bu yapılar yeniden gözden geçirilip, el sanatları kursları, resim kursları, sinema-tiyatro kursları veya kütüphane olarak düşünülmelidir. Böylece

Dolmabahçe Saray-Müzesi' nin kültür bütünlüğü korunmuş olacaktır. Ayrıca Maçka, Yıldız ve saray arasında bir ilişki yoğunluğu yaşanacaktır.

6. Yurt dışında yapılacak tanıtım faaliyetleri için ise yukarıda sıralanan önerilerin gerçekleştirilmesi ile daha iyi sonuçlar alınacaktır. Ayrıca turizm acentaları ile ilişkiler yoğunlaştırılmalı, tanıtıcı filmler ve kataloglar ile tanıtıma yardımcı olunmalıdır.

6. SONUÇ

İstanbul şehri bugüne kadar değişik kùltùrlere sahne olmuş, Türkiye'nin önemli metropollerinden biridir. Dolmabahçe Saray-Müzesi ve diğer saray-müzeler de incelenirken kent dokusu içindeki yerleri ile tarihsel gelişimlerini de incelemek gerekir.

Dolmabahçe Sarayı'na gelmeden önce Topkapı Sarayı'nda oturan sultanlar ülkeyi buradan yönetiyordu. 19 yy.da başlayan batılılaşma hareketleri toplumun her kademesinde kendini hissettirmiştir. Bunun sonucunda Osmanlı Sultanları, Boğaziçinde oturmayı tercih etmişler ve Dolmabahçe Sarayı bu nedenle inşa edilmiştir. Dolmabahçe Sarayı hem mimari açıdan batılılaşmanın, hem de toplumsal yaşam açısından batılılaşmanın simgesi olmuştur. Topkapı Sarayı'ndaki avluların birleşmesi ile elde edilen sistem terk edilmiş, Dolmabahçe Sarayı'nda bunun yerine tek çatı altında işlevlendirilmiş pavyonlar sistemi almıştır. Dolmabahçe Sarayı'na gelmeden önce "Topkapı Sarayı'nda sedirde oturan sultan, Dolmabahçe Sarayı'nda sandalyede oturmaya başlamıştır." (1) Bu batılılaşmanın, çok önemli bir göstergesidir. Bununla beraber sosyal yaşantıda da değişiklikler, yenilikler kendini toplumun üst kademelerinden başlamak üzere her kesime yansımıştır. Bu bağlamda Dolmabahçe Saray-Müzesinin tarihteki önemli yeri unutulmamalıdır.

Oysa bugün ülkemizde müzelerin önemi henüz yeterince anlaşılamamıştır. Sosyo-ekonomik düzeyimizin ölçüsü olan bu durumun üzerine gidilmelidir. Büyük bir kùltür hazinesi olan ülkemizde bu konudaki eksikliğin giderilmesi ve bunun için çağdaş müzecilik yöntemlerinden yararlanılması gerekmektedir. Bu çalışma ile konuya dikkat çekebilirdiysem ne mutlu bana!

Bu araştırma sonucunda tarihi binalara müze işlevi verildiğinde ortaya çıkan sorunlar irdelenmiştir. Dolmabahçe Saray - Müzesinin bulunduğu konum itibarı ile taşıdığı tüm dezavantajlar hem binanın kendisini hem de içinde bulunan eserleri etkilemekte ve hızlı bir yıpranma süreci yaşanmaktadır. Bunların ortadan kaldırılması için herşeyin başında uzman kadrolara ve ekonomik olanaklara sahip olmak gerekmektedir. Bir bu kadar önemli olan konu ise katı ve tutucu

(1) Prof. Metin SÖZEN ile görüşme , Aralık 1993

yaklaşımlardır. İzlenimlerim sonucu Dolmabahçe Saray - Müzesinde bir takım yeni uygulamaların bürokrasi engeli ile sürekli karşılaştığını gözledim.

Araştırmam dahilinde yapılan anketin sonuçlarının ilgililerce dikkate alınmasını ümit etmekteyim gerekir. Bilgi panoları, kısa süreli gezi programları, broşür dağıtılması ve daha az kişiden oluşan gruplarla gezi düzenlenmesi en başta yapılması gereken uygulamalardır. Öte yandan binanın yalıtılması için gereken teknik donanımın sağlanması gerekmektedir. Aksi halde bugün sarayı gezen 10 yaşındaki bir çocuğun şimdi gördüklerini 25 yıl sonra görememe olasılığı vardır.

Müzecilik biliminin ışığında eserlerin daha uzun yaşatılması için önlemler alınmalıdır. Pek çoğu bilinen fakat bu çalışma ile tekrar vurgulanan sorunlara ivedi ve kalıcı çözümler üretmek ulusal kültürümüzün geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

BİBLİOGRAFYA

ASLANAPA, Oktay.

TÜRK SANATI , Remzi Kitapevi , İstanbul , 1984

CEZAR, Mustafa.

SANATTA BATIYA AÇILIŞ VE OSMAN HAMDİ ,Türkiye İş Bankası
Kültür Yayınları, İstanbul, 1971

GÜLERSOY, Çelik.

DOLMABAĞÇE , ÇAĞLARBOYU İSTANBUL GÖRÜNÜMLERİ III. ,
İstanbul Kitaplığı, 1984

GÜLSÜN, Hakan.

MİMAR VEDAT BEY VE DOLMABAĞÇE SARAYI ,
İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Yüksek
Lisans Tezi , İstanbul , 1990

İREZ, Feryal.

19. YY. OSMANLI SARAY MOBİLYASI , Atatürk Kültür Merkezi
Yayınları, Ankara, 1989

KILIÇ, Hülya.

MÜZE SERGİLEME VİTRİNLERİ VE AYDINLATILMASI , İstanbul
Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Mimarlık Fakültesi Yapı
Fiziği Kürsüsü Yayınları, Sayı 14, Yıldız ,Kasım 1984

KILIÇ, Sirel Hülya.

MÜZE AYDINLATMASINDA ZARARLI IŞINIMLAR VE
NESNELERİN BUNLARDAN KORUNMASI,
Yıldız Üniversitesi Yapı Fiziği Kürsüsü Yayını, III, İstanbul 1981

KILIÇ, Sirel Hülya.

MÜZELERDE KORUMA ÖNLEMLERİ KONULU KURS NOTLARI ,
ICCROM, Roma - İtalya , 1982

KUNT, Metin - AKŞİN Sina - ÖDEKAN, Ayla - TOPRAK, Zafer

- YURDAYDIN, G. Hüseyin.

TÜRKİYE TARİHİ III - OSMANLI DEVLETİ (1600-1908) , Cem
Yayınevi , İstanbul , 1989

MİLLÎ SARAYLAR , DOLMABAĞÇE SARAYI - BEYLERBEYİ
SARAYI - KÜÇÜKSU KASRI - İHLAMUR KASRI - AYNALIKAVAK
KASRI - MASLAK KASIRLARI - YILDIZ SARAYI / ŞALE -
YALOVA ATATÜRK
KÖŞKLERİ , T.B.M.M. Milli Saraylar

MÜZELERDE KORUMA: ÇEVRESEL KOŞULLARIN DENETİMİ,
ICCROM,
Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Araştırmaları Uluslararası Merkezi,
İstanbul Restorasyon ve Konservasyon Merkez Laboratuvarı,
T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel
Müdürlüğü Yayını, İstanbul 1987

ÖNDER, Mehmet . TÜRKİYE MÜZELERİ, Türkiye İş Bankası Kültür
Yayınları Seri No: 175, Ankara, 1985

ÖZTUNA, Yılmaz.
RESİMLERLE TÜRKİYE TARİHİ, Hayat Yayınları, İstanbul, 1970

ÖZÖN, Mustafa Nihat.
OSMANLICA-TÜRKÇE SÖZLÜK, İstanbul, 1979

RENDİ, Günsel.
BAŞILILAŞMA DÖNEMİNDE TÜRK RESİM SANATI,
Ankara, 1977

ŞAPOLYO, Enver Behnan.
MÜZELER TARİHİ, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1936

SCHOMMER, Pierre.
"MÜZELERİN İDARESİ", MÜZELERİN TEŞKİLATLANMASINDA
PRATİK ÖĞÜTLER, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1963

SÖZEN, Metin
DEVLET EVİ SARAY, Sandoz Yayınları No:12, İstanbul, 1990

SÖZEN, Metin - TANYELİ, Uğur
SANAT KAVRAM VE TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ,
Remzi Kitabevi, İstanbul, 1986

Makaleler:

AKOZAN, Feridun

"Tarih Boyunca Türk Sarayları-Milli Saraylar"

MİLLİ SARAYLAR SEMPOZYUMU-BİLDİRİLER, İstanbul, 1985

ANADOL, Köksal - ARIOĞLU, Ersin.

"Tarihi Anıtların Depreme Karşı Korunması"

MİMARLIK DERGİSİ, Sayı 153, Ankara, 1977

ATAGÖK, Tomur.

"Çağdaş Müzeciliğin Anlamı" LAMİ SANAT, Sayı 14, Şubat 1990

CEZAR, Mustafa.

"Sanatta Batıya Açılıştaki Saray Yapıları ve Kültürün Yeri"

MİLLİ SARAYLAR SEMPOZYUMU-BİLDİRİLER, İstanbul, 1985

KALKAN, Şenay.

"Milli Saraylar" EUROCLUB DERGİSİ, Sayı 9, İstanbul, 1988

ÖNER, Sema.

"Milli Saraylar'daki Malzemenin Değerlendirilmesi ve Kültür Ortamına

Katkısı" MİLLİ SARAYLAR SEMPOZYUMU-BİLDİRİLER,

İstanbul, 1985

ÖZER, Filiz.

"Sarayların İç Mekanlarının Sergi Salonları Olarak Kullanılması ve

Versailles Sarayı Örneği" MİLLİ SARAYLAR SEMPOZYUMU-

BİLDİRİLER, İstanbul, 1985

SÖZEN, Metin.

"Tarihsel İstanbul İçin Turizm Stratejileri" İSTANBUL DERGİSİ,

Sayı 6, 1993

ŞİMŞEK, Hasan.

"Milli Saraylar'ımızın İçte Ve Dışta Tanıtılması" MİLLİ SARAYLAR

SEMPOZYUMU-BİLDİRİLER, İstanbul, 1985

29- TÜFEKÇİOĞLU, Kemal.

"Milli Saray-Köşk-Kasır Korunması, Bakımı, Turistik Gezi Yöntemi"

MİLLİ SARAYLAR SEMPOZYUMU-BİLDİRİLER, İstanbul, 1985

SÖZLÜK

bendegan : hizmetçi, saray hizmetçisi

mabeyn : resmi işlerin yapıldığı yer

medhal : giriş bölümü, salonu

musahiban : padişahla sohbet eden özellikli kişi

niş : kendisinden büyük bir mekana açılan ve duvar içine oyulmuş, genellikle üstü kemer ya da mukarnas ile örtülü girinti, hücre

pendantif : bir geçiş ögesi. Kare planlı bir duvar sistemi üzerine kubbenin oturmasını sağlayan öge

silme : bir duvar yüzeyi üzerinde hafif çıkıntılı olarak yer alan şerit biçiminde, sürekli mimari bezeme ögesi

süfera : sefirler, elçiler

zülvehyn : toplu halde namaz kılınan, mevlüt okunan ve dua edilen yer

RESİM LİSTESİ

Değerli Eşyalar Seksiyonu I, II
Resim 1-2-3-4-5-6-7

Harem - Valide Sultan Yatak Odası
Resim 8

Medhal Salonu
Resim 9-10

İkinci kat - Pembe Salon
Resim 11-12

Hareme Giriş Koridoru
Resim 13-14

Harem
Resim 15-16

İkinci kat - Pembe Salon
Resim 17-18-19

Hareme Giriş
Resim 20-21

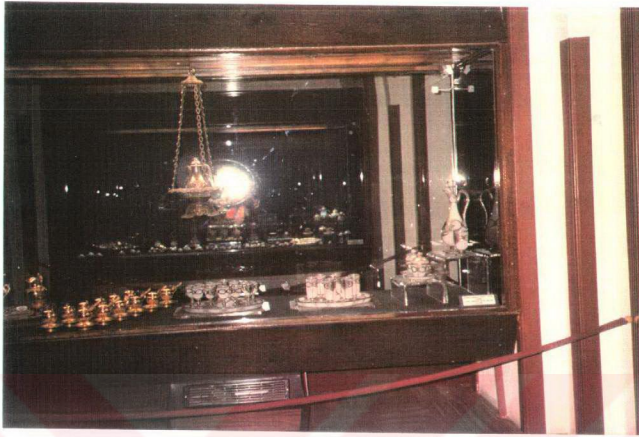
Kristal Merdivenli Salon
Resim 22-23-24

RESIM 1

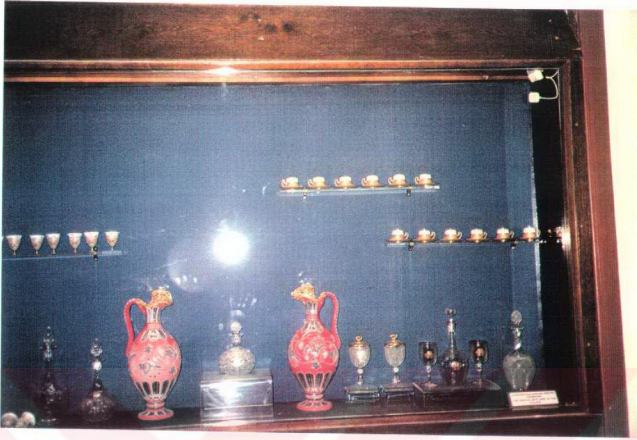
RESIM 2

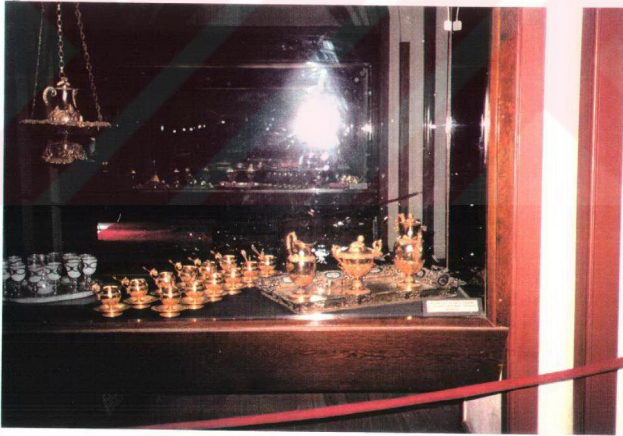
RESİM 3

RESİM 4

RESIM 5

RESIM 6

RESİM 7

RESİM 8

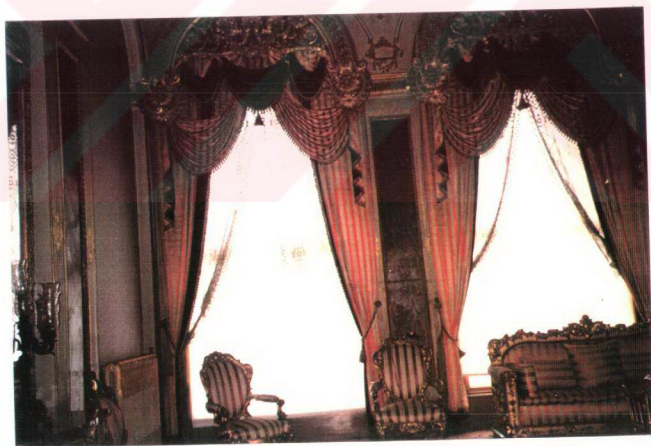
RESIM 9

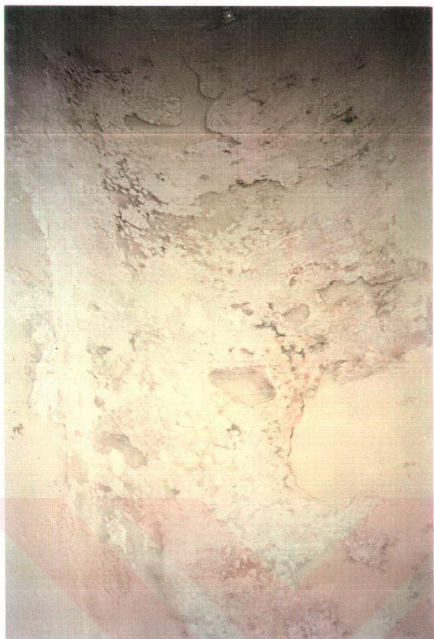
RESIM 10

RESIM 11

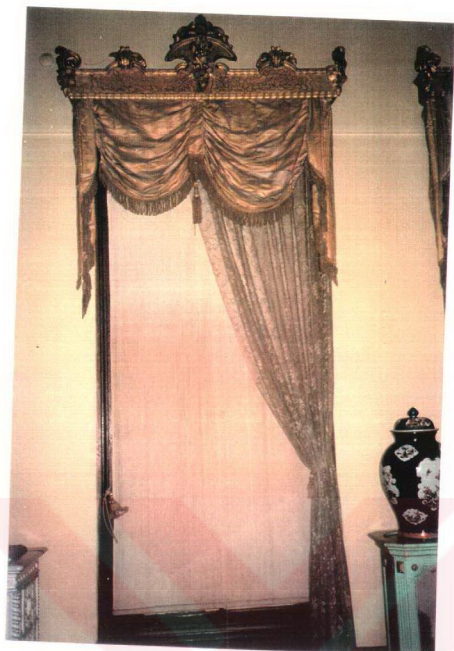
RESIM 12

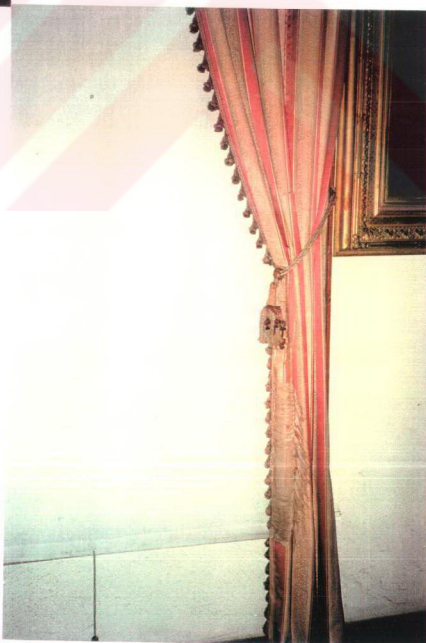
RESİM 13

RESİM14

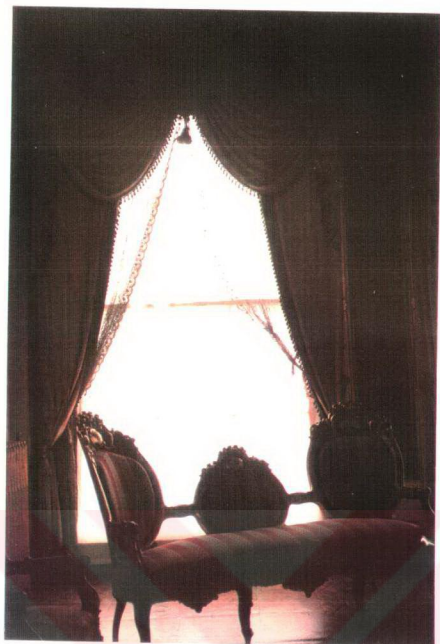

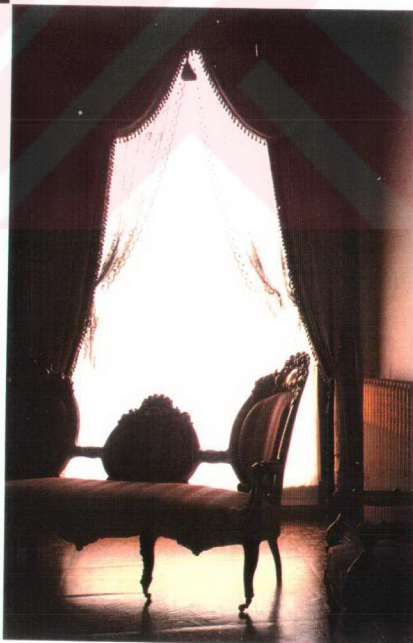
RESIM15

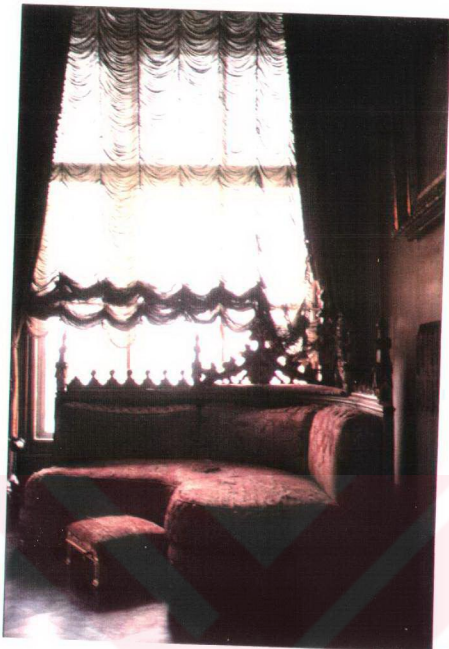
RESIM16

RESIM17

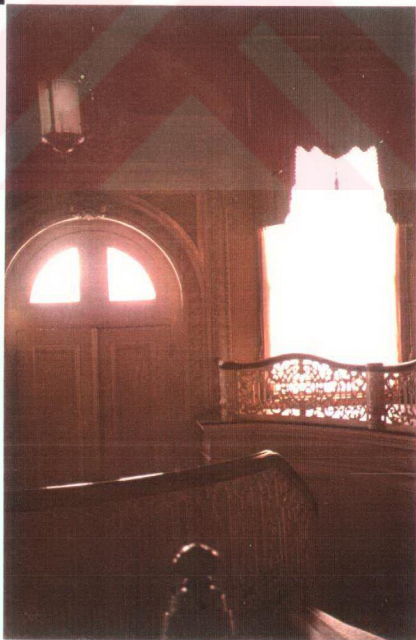

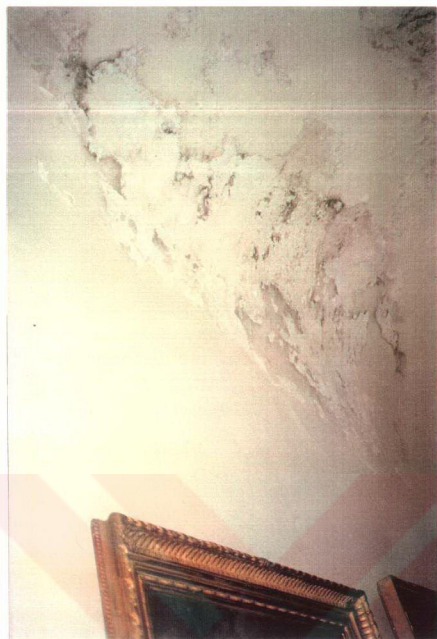
RESIM18

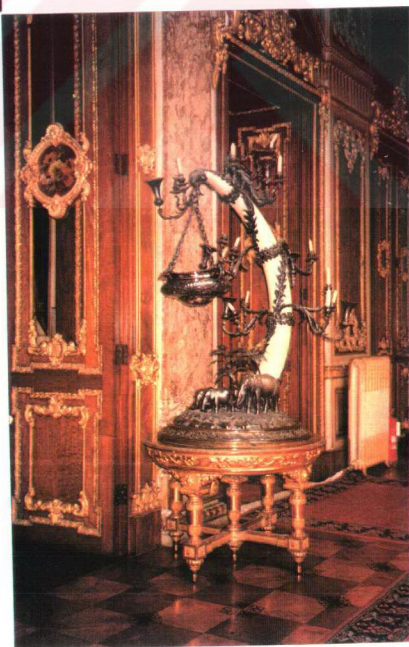
RESIM 19

RESIM20

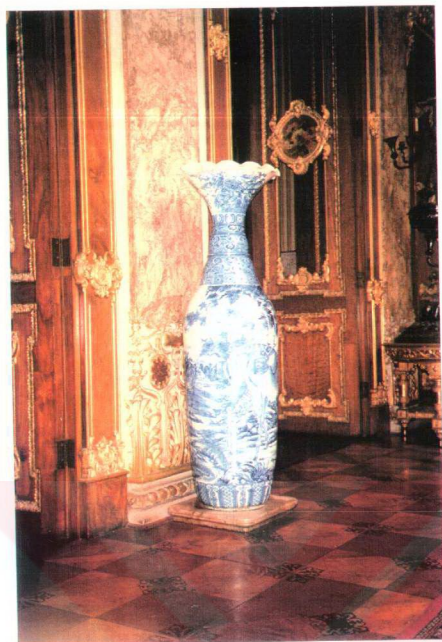

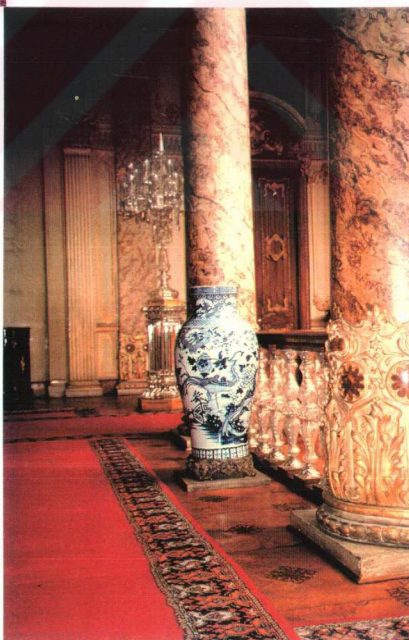
RESIM 21

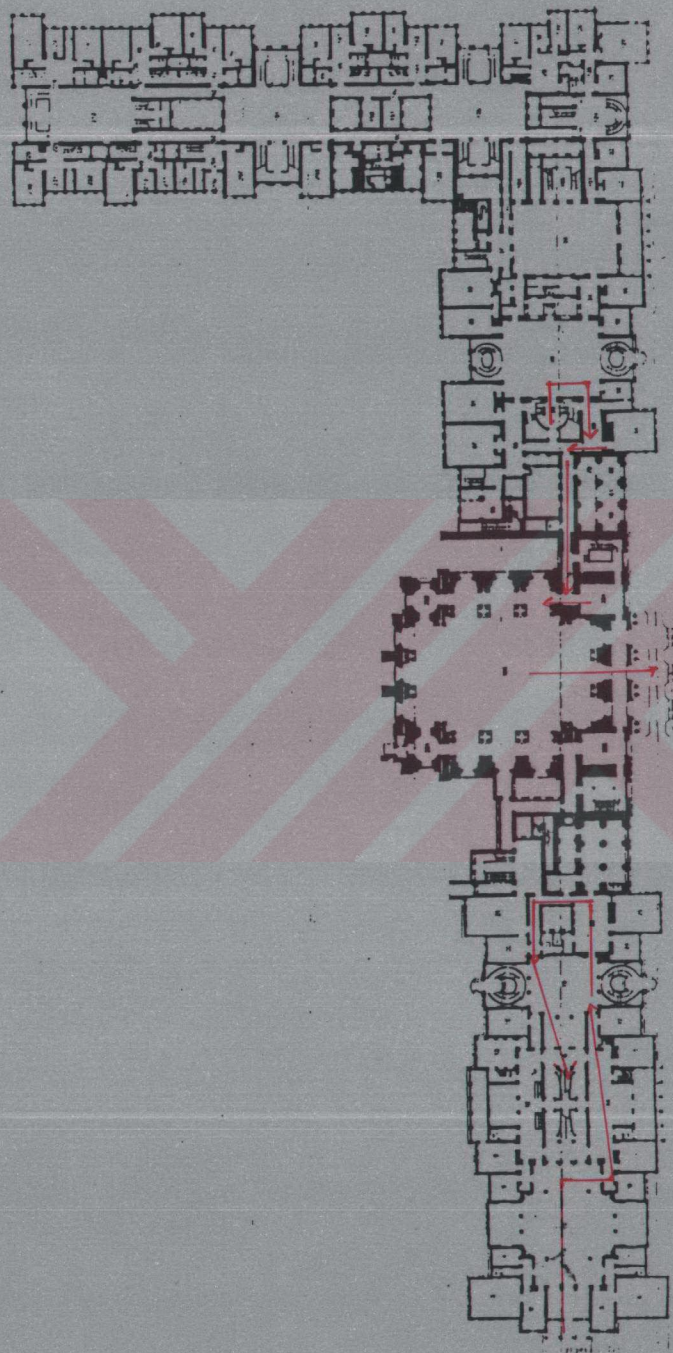
RESIM 22

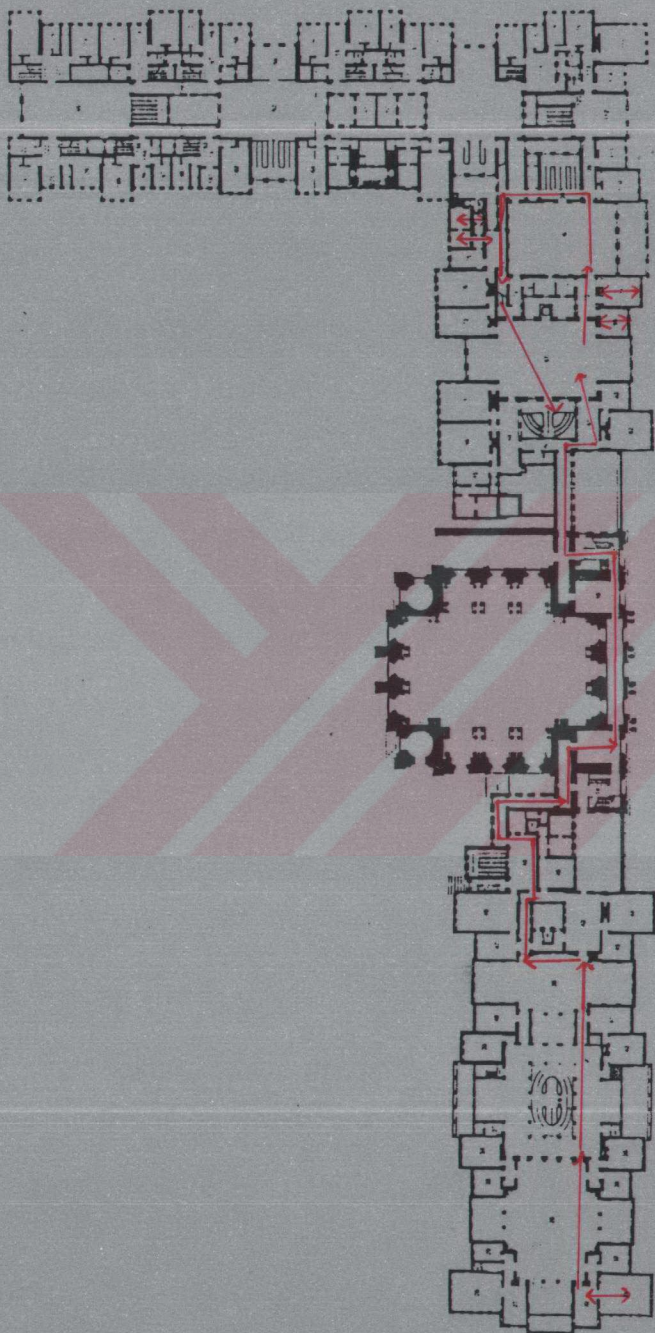

RESIM 23

RESIM 24

ÖZGEÇMİŞ:

1968 - Erzurum'da doğdum.

1985 - İstanbul Kız Lisesi'nden mezun oldum.

1985 - Mimar Sinan Üniversitesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi, Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı'nda öğrenime başladım.

1990 - Mezuniyetimi müteakip Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzecilik Yüksek Lisans Programına başladım.

1994 - Halen Pendik-Kaynarca Ahmet Yesevi İlköğretim Okulu'nda sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktayım.

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**